

ANALIZA OPOREZIVANJA DOHOTKA U REPUBLICI HRVATSKOJ I ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

Stjepanović, Anamarija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:171008>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Anamarija Stjepanović

**ANALIZA OPOREZIVANJA DOHOTKA U REPUBLICI
HRVATSKOJ I ODABRANIM ZEMLJAMA
EUROPSKE UNIJE**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2021.

Anamarija Stjepanović

**ANALIZA OPOREZIVANJA DOHOTKA U REPUBLICI
HRVATSKOJ I ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE
UNIJE**

**ANALYSIS OF INCOME TAXATION IN THE REPUBLIC OF
CROATIA AND SELECTED COUNTRIES OF THE
EUROPEAN UNION**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Poslovne financije

Mentorica: dr.sc. Nikolina Smajla, prof. v. š.

Matični broj studenta:

Karlovac, srpanj 2021.

ZAHVALA

Zahvaljujem se profesorici mentorici dr.sc. Nikolini Smajla prof. v. š. na iskazanom povjerenju, te na prenesenom znanju iz kolegija Poslovne financije. Također, hvala joj na strpljenju, svim savjetima, te smjernicama tijekom izrade ovog završnog rada. Želim se zahvaliti i ostalim profesorima koji su mi prenijeli stečeno znanje koje će mi koristiti kako za život, tako i za daljnje obrazovanje.

Veliko hvala i mojoj najboljoj prijateljici, dečku, te svim kolegama što su mi uljepšali studiranje i bili mi potpora prije svakog ispita.

Najveća zahvala pripada mome ocu i obitelji koji su mi bili najveća snaga onda kada je bilo najteže, koji su vjerovali u mene i pružali mi ljubav i podršku tijekom cijelog studiranja.

SAŽETAK

Obradena tema ovog završnog rada je analiza oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj i odabranim zemljama članicama Europske unije. Obraden je pojam poreza na dohodak, njegova zakonska osnova za primjenu u RH, te je prikazano kako se mijenjao u povijesti i kakav je danas. Porez na dohodak se smatra jednim od najsloženijih oblika s obzirom na tehniku njegova ubiranja, te zajedno s poreznom na dobit čini izravni porezni oblik. Porez na dohodak prikazuje koliko je neka država razvijena, te zauzima veliki značaj u ukupnim prihodima neke države. Stupanj gospodarske razvijenosti utječe na visinu poreznih stopa kojima će se oporezivati dohodak, stoga analizom poreza na dohodak u zemljama koje su članice Europske unije možemo zaključiti kako gospodarski razvijenije države imaju i veći porez na dohodak.

KLJUČNE RIJEČI: porez, dohodak, oporezivanje dohotka, Europska unija

SUMMARY

The final thesis deals with the topic of income taxation in the Republic of Croatia and selected member states of the European Union. The term income tax is explained - its legal basis for application in the Republic of Croatia, how it has changed in history, and how it is like today are discussed. Income tax is one of the most complex tax forms with regard to the technique of its collection, and together, with the profit tax, it forms a direct tax form. Income tax shows how developed a country is, and also how is of great importance in the total income of a country. The level of economic development affects the level of tax rates that will be taxed on income, so the analysis of income tax in countries that are members of the European Union, we can conclude that more economically developed countries have higher income taxes.

KEY WORDS: tax, income, income taxation, European Union

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. TEMELJNA DEFINICIJA POREZA I NJEGOVE ODREDNICE	3
2.1. Povijesni razvoj poreza	3
2.2. Definicija poreza	6
2.2.1. Karakteristike poreza.....	8
2.2.2. Načela oporezivanja	10
2.2.3. Ciljevi oporezivanja.....	14
2.2.4. Učinci oporezivanja	16
3. POREZ NA DOHODAK.....	17
3.1. Povijesni razvoj poreza na dohodak u svijetu.....	17
3.1.1. Povijesni razvoj poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj i njegova primjena	19
3.2. Osnovni oblici poreza na dohodak	20
3.2.1. Dualni (dvojni) porez na dohodak	22
3.2.2. Jednostopni porez na dohodak	23
3.3. Obveznik poreza na dohodak i porezno razdoblje	24
3.3.1. Izvori dohotka	26
3.3.2. Porezna osnovica.....	26
3.3.3. Porezne stope.....	27
3.4. Osobni odbitak i porezne olakšice.....	30
3.4.1. Uvjeti za priznavanje osobnog odbitka	35
4. UTVRĐIVANJE DOHOTKA.....	37

4.1. Utvrđivanje dohotka od nesamostalnog rada	37
4.2. Utvrđivanje dohotka od samostalne djelatnosti.....	40
4.3. Utvrđivanje dohotka od imovine i imovinskih prava	42
4.4. Utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala.....	45
4.5. Drugi dohodak	50
5. KOMPARATIVNA ANALIZA OPOREZIVANJA DOHOTKA U REPUBLICI HRVATSKOJ SA ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE.....	52
5.1. Porez na dohodak u Europskoj uniji	52
5.2. Harmonizacija poreza u Europskoj uniji	53
5.3. Komparativna analiza oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj sa odabranim zemljama Europske unije	54
5.3.1. Porez na dohodak u zemljama Europske unije	54
6. ZAKLJUČAK:	71
POPIS LITERATURE	73
POPIS ILUSTRACIJA.....	75

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je pojmovno definirati porez na dohodak, te analizirati porez na dohodak u Republici Hrvatskoj i usporediti ga sa porezom na dohodak u određenim Europskim zemljama. Najvažniji izvor poreznih prihoda suvremenih država jest upravo porez na dohodak, stoga je potrebno analizirati ga, prikazati način i razlog njegova ubiranja, izvor njegova ubiranja, te koja je njegova svrha. Usporedbom sa određenim zemljama u Europskoj Uniji dobivamo uvid koji su nedostaci poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, te koje su prednosti. Cilj ovoga rada je prikazati, kako analizom, tako i općim podacima o porezu na dohodak kako funkcionira porezni sustav Republike Hrvatske, a kako određenih zemalja Europske Unije, te trebali što mijenjati ili je u potpunosti ispravan.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Tijekom izrade rada korišten je zakon o porezu na dohodak Republike Hrvatske, te podzakonski akti poput Pravilnika o porezu na dohodak, Opći porezni zakon i sl. Također je korištena stručna literatura o porezima, mrežna stranica Porezne uprave, statistički podatci, razne internetske stranice, te časopisi u kojima se mogu pronaći podatci o porezima zemalja članica Europske Unije. Prilikom istraživanja korišteno je više znanstveno-istraživačkih metoda; analize, sinteze, kompilacije, deskripcije te statistička metoda.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen na 6 cjelina. U uvodu se prikazuje povijesni razvoj poreza; kada i zašto se uveo, koji su ciljevi poreza, te njegove karakteristike i načela. Drugi

dio završnog rada se osvrće na povijesni razvoj poreza na dohodak u svijetu, te također u Republici Hrvatskoj. Također, u trećem dijelu se detaljno pojašnjavaju svi bitni pojmovi koji su vezani za porez na dohodak; definicija dohotka, porezni oblici, te tko su porezni obveznici u Republici Hrvatskoj. U četvrtom dijelu su teoretski obrađeno utvrđivanje dohotka od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, te drugog dohotka. U petom dijelu završnog rada provedena je komparativna analizu oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj sa zemljama koje su članice Europske unije, u kojima se analizira porezna stopa kojom se dohodak oporezuje, iznosi koji se oporezuju, te tko su obveznici plaćanja poreza na dohodak u zemljama članicama Europske unije. Posljednji dio rada čini zaključak u kojemu se daje finalni osvrt na cjelokupan rad, te popis literature i tablica.

2. TEMELJNA DEFINICIJA POREZA I NJEGOVE ODREDNICE

2.1. Povijesni razvoj poreza

Porez, kao dio sustava javnih prihoda, prisutan je koliko i pojava prve zajednice, odnosno civilizacije. Dokle god postoji zajednički život ljudi, toliko će postojati i potrebe koje će se trebati zadovoljavati. One će biti zadovoljene putem materijalnih davanja članova te zajednice.

Ukoliko promatramo pojavu poreza prema gradu ili državi iz koje potječe, onda promatramo još od staroga vijeka, kada su apsolutističke monarhije; Babilon i Egipat porez ubirale u naturi te imale vodeću ulogu među državnim prihodima s obzirom da je najveći dio sredstava bio potreban za održavanje dvora, vođenje ratova, te građevinske radove. Ubiranje poreza i upravljanje sakupljenim prihodima od poreza bili su usko povezani sa religijom, te su se razvijali u smjeru centralizacije. U staroj Grčkoj, u tadašnje vrijeme, su se javna davanja ubirala jedino u iznimnim prilikama kao što su vjerski obredi, praznici ili građevinski radovi (samo ako sredstva već nisu bila najprije prikupljena od bogatih građana koji su takva davanja smatrala čašću zbog čega su dobrovoljno punili riznicu). Tako je Grčka već u 4. i 5. stoljeću prije Krista imala razvijen porezni sustav, jer je visoki broj dobrovoljnih plaćanja poreza bio prikupljen od strane punopravnih građana, dok su robovi, neravnopravni podanici, te narodi pokoreni u osvajačkim ratovima bili dužni prisilno plaćati davanja državi.

U Rimu su javna davanja postala najznačajniji čimbenik tek pojavom novca. Oporezivanje punopravnog rimskog građanina bilo je vrlo slabo razvijeno. Česte porezne reforme uglavnom su se sastojale od traženja novih mogućnosti oporezivanja, pa su u tom smislu ukinute i privilegije koje su punopravni građani

Rima uživali kod plaćanja poreza.¹ To je rezultiralo ukidanjem oslobođenja od poreza, nakon čega su svi rimski građani postali porezni obveznici.

Prvi oblici poreza bili su uvedeni tamo gdje je vladar bio i vlasnik zemlje i teritorijalni gospodar.² Glavni porezni obveznici bili su stanovnici gradova, a glavni tadašnji vladar je ubirao porez od stanovnika na osnovu molbe, stoga je dobio naziv „Bitte“³, što u prijevodu sa njemačkog jezika na hrvatski znači molba. Uz porez na promet tada su se uveli i porez na potrošnju, carine, porez na imovinu (osobito vezan uz zemlju), te osobni porezi.⁴

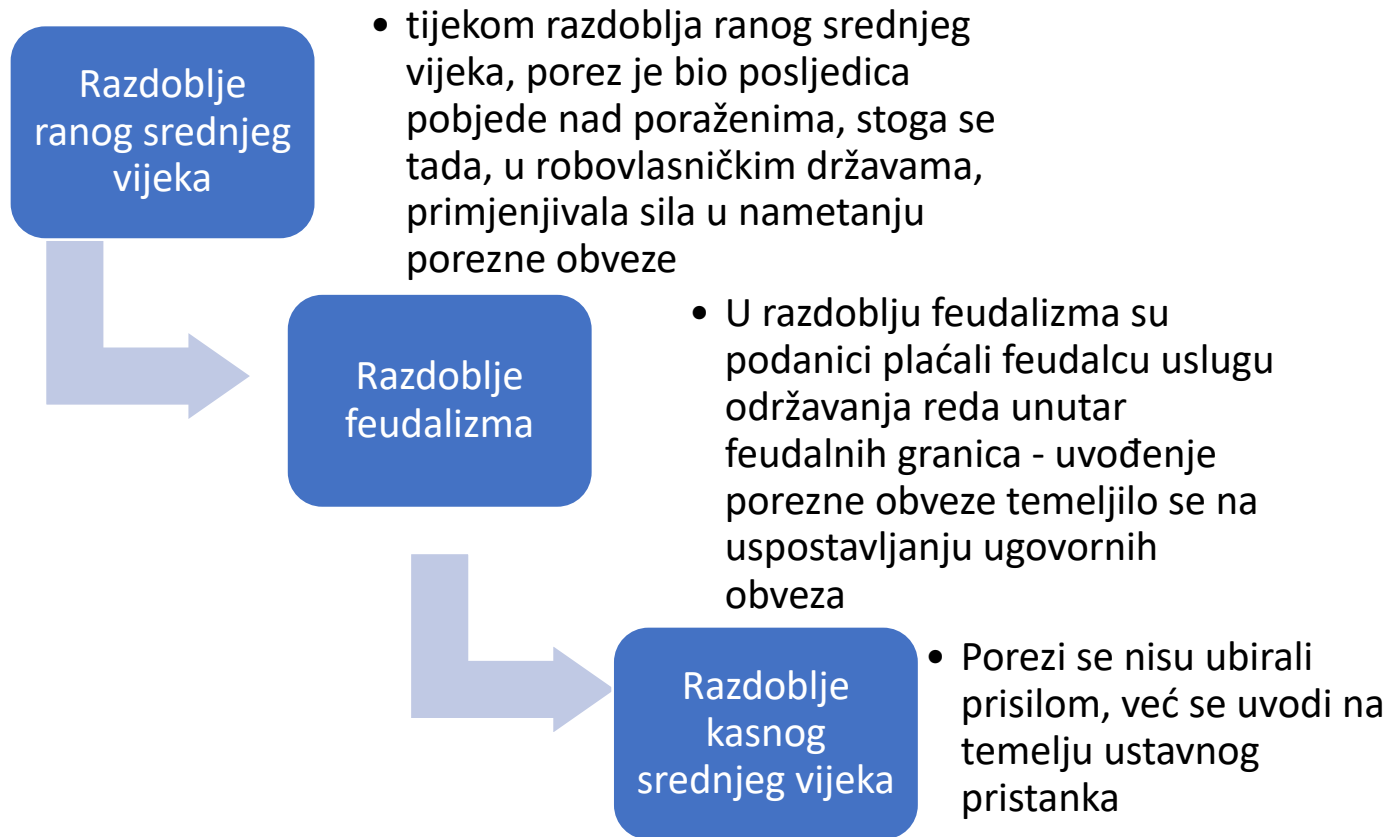
¹ Jelčić, B.: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str. 31.

² Ibid.

³ Prema G. Schmoldersu

⁴ Jelčić, B.: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str. 34.

Shema 1.: Prikaz uvođenja porezne obveze:

Izvor: Vlastita obrada autora prema - Bedeković Mladena: Porezni sustav - autorizirana predavanja sa primjerima iz prakse, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Virovitica, 2017.god.

2.2. Definicija poreza

S obzirom na složenost poreznog sustava, te poreza koji se ubraja u dio sustava javnih prihoda, teško je odabrati samo jednu opće prihvatljivu definiciju poreza, jer se porezi prilagođavaju sukladno razvoju i funkcijama države. Stoga se može zaključiti kako ne postoji točna i jasna definicija poreza koja bi odgovarala svakom razdoblju povijesnog razvoja⁵, no promatrajući razne definicije poreza koje su nastale kroz povijest, može se uočiti kako sadržavaju određeni broj jednakih elemenata. Kada bismo željeli što kraće opisati porez onda možemo reći da predstavljaju oblik prisilnog davanja koji nameće država, nije namjenski usmjeren i nema izravnu protučinidbu, te je također i najznačajniji instrument prikupljanja prihoda svake države.⁶ Čine većinski dio u ukupnim prihodima države koji omogućuju i osiguravaju njezino normalno funkcioniranje, stoga se smatraju najznačajnijim prihodom države. Tijekom vremena porezi su se mijenjali te je njihova uloga i mjesto u poreznim sustavima tijekom povijesti bila različita, u skladu sa određenom politikom toga vremena, zato se može reći da je on po cilju i vremenu vezan za državno ustrojstvo.

Tri su osnovna obilježja poreza, a to su:

1. Porezi služe za prikupljanje prihoda kojima se pokrivaju financijske potrebe javnog sektora
2. Porezi su prisilno opterećenje ekonomskih snaga fizičkih i pravnih osoba
3. Porezi su davanja nasuprot kojih ne stoji nikakva direktna protučinidba⁷

⁵ Jelčić, B.: Javne financije, RRIFFPlus, Zagreb, 2001., str. 29.

⁶ Jurković, P.: Javne financije, Masmedia, Zagreb, 2002., str. 125.

⁷ Jelčić, B.: Porezi opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 29.

Država prikuplja poreze kako bi njima podmirila svoje rashode, te kada stignu na naplatu, uplaćuju se državi. Oni nisu dobrovoljne naravi, već su građanska dužnost. Propisuju se zakonom i time se određeni iznos izuzima iz imovine pojedinca. Ukoliko porez nije uplaćen na račun države, ona ih prisilom naplaćuje i ostvaruje svoje pravo koje je uređeno zakonom. Namjena poreza nije unaprijed određena, niti nakon njihove naplate postoji direktna protučinidba iz čega možemo zaključiti da plaćanjem poreza, direktnim putem ne dobivamo ništa zauzvrat, no država nam za uzvrat osigurava korištenje javnih dobara poput obrazovanja, zdravstvene zaštite, njegu starijeg stanovništva, brigu o siromašnima i sl.

Nametanje poreza od strane administrativne jedinice, a ponekad i Crkve se provodi radi prikupljanja sredstava za podmirivanje javnih potreba, primjerice plaćanje vojske i policije, izgradnju cesta i vodovoda, financiranje obrazovnog sustava, te također za isplatu mirovina ili pomoći za nezaposlene i siromašne. Porezima se uglavnom ne smatraju upravne pristojbe i kazne niti korisničke naknade, koje također mogu poslužiti u svrhu prikupljanja državnih prihoda, dok se doprinosi za socijalno osiguranje (zdravstveno i mirovinsko osiguranje, zapošljavanje i slično) obično smatraju porezima jer su prisilne naravi te najčešće ne postoji izravna veza između njihova plaćanja i usluge osiguranja koju pruža država. Iako je svrha poreza ponajprije prikupljanje prihoda radi financiranja rashoda, tj. ostvarivanja fiskalnih ciljeva, oni se mogu primijeniti i kao instrument različitih ekonomskih politika. Tako porezi mogu utjecati na raspodjelu dohotka, ostvarivanje veće zaposlenosti ili stabilnost cijena.⁸

⁸ Enciklopedija, www.enciklopedija.hr, (05.06.2021.)

2.2.1. Karakteristike poreza

a) Prisilnost poreza – radi razlika u društveno – političkom uređenju države tijekom povijesnog razvoja mijenjao se karakter prisilnosti poreza. Porezni obveznik je, usvajanjem zakona, na sebe preuzeo obvezu, te ju je dužan i izvršiti. U slučaju da porezni obveznik ne udovolji poreznoj obvezi u trenutku dospijea, tada se izlaže sankcijama koje su u takvim slučajevima određene zakonom (kazna zatvora, novčana kazna i sl.), te država ima pravo poduzeti mjere za prisilnu naplatu dužnog poreza.⁹

b) Derivatnost (izvedenost) poreza – država ima pravo sama regulirati materiju oporezivanja, odnosno ona ih ima pravo ubirati na osnovi svojeg financijskog (poreznog) suvereniteta. Za reguliranje izdvajanja dijela prihoda pravnih i fizičkih osoba zadužena su nadležna tijela države, te država raspolaže izvornim prihodima, ali se porezni prihodi ne mogu uvrstiti među te prihode, jer su oni uvijek izvedeni prihod države.¹⁰

c) Nepovratnost poreza – prihodi koji su prikupljeni od poreznih obveznika se ne vraća više poreznim obveznicima, već oni postaju vlasništvo države, te ih ona koristi za financiranje zadataka i mjera iz svoje nadležnosti.¹¹

d) Odsutnost neposredne naknade – Plaćanjem poreza državi, porezni obveznici nemaju nikakvu izravnu korist, već je ona posredna i manifestira se u području kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva i dr. Porezni obveznici koji plaćaju porez nemaju pravo zahtijevati od državnog tijela neku protuuslugu ili protučinidbu, ali

⁹ Jelčić, B.: Javne financije, Informator, Zagreb, 2011., str. 178.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

svaka fizička osoba ima pravo na korištenje javnog dobra, neovisno je li porez platio ili nije, no nema pravo tražiti kvalitativno bolje i kvantitativno više usluga zato što je platio viši iznos poreza.¹²

e) Nedestiniranost poreza – namjera trošenja prihoda od poreza nije unaprijed utvrđena, odnosno ne može se unaprijed utvrditi određeni rashod kojeg će podmiriti pojedini prihod od poreza, jer oni podmiruju rashode općenito. Gotovo je nemoguće utvrditi iznos koji će biti ubran, što dovodi do nemogućnosti države da unaprijed veže pojedine prihode od poreza uz točno utvrđen rashod.¹³

f) Porezi se ubiru u javnom interesu – sredstva ubrana oporezivanjem omogućuje zadovoljavanje brojnih javnih potreba. Stoga, oni ne služe kako bi se podmirile potrebe samo određenog broja ljudi, nego se troši u javnom interesu, za podmirenje javnih potreba.¹⁴

g) Porezi su novčani prihod države – u poreznim sustavima suvremenih država, porez se naplaćuje u novcu, no postoje i iznimke. Porez se ubire u naturi i to u slučaju elementarnih nepogoda, ratova, socijalnih potreba i sl.¹⁵

¹² Jelčić, B.: Javne financije, Informator, Zagreb, 1997.g., str. 178

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

2.2.2. Načela oporezivanja

Adam Smith ističe u svom najpoznatijem djelu „Istraživanje o prirodi i uzrocima bogatstva naroda“ kako bi se porezna načela trebala graditi na:

1. Ravnomjernosti – svaki građanin dužan je pridonijeti potrebama države po mogućnostima razmjerno svojim dohocima koje uživa pod zaštitom države
2. Određenosti – porez koji je svaki pojedinac obvezan platiti treba biti određen, a ne proizvoljan (vrijeme i način plaćanja kao i iznos poreza moraju biti utvrđeni)
3. Ugodnosti – svaki se porez treba plaćati u najpogodnije vrijeme i na način da plaćanje poreza bude najugodnije poreznom obvezniku
4. Jeftinoći – razrez i naplata poreza ne smiju biti skupi, odnosno načelo zahtijeva što niže troškove ubiranja poreza kako bi teret poreznih obveznika bio podnošljiv, a prihodi državne blagajne što veći

Iako su mnogi teoretičari sistematizirali određena načela oporezivanja, u literaturi se najčešće pronalazi sistematizacija A. Wagnera koji je sva načela oporezivanja sistematizirao u četiri skupine, a to su:

Grafikon 1.: Wagner, A. - Načela oporezivanja

Izvor: vlastita obrada autora prema Hrvoje Šimović i Milan Deskar – Škrbić: Teorija i politika oporezivanja I. dio, www.arhivanalitika.hr, (28.04.2021.)

Primjenom financijsko-političkih načela treba se državi osigurati priljev financijskih sredstava od oporezivanja, u dovoljnoj količini kako bi se njima podmirili rashodi.

- Načelo izdašnosti – sadržava zahtjev da porezni sustav u cjelini bude izgrađen tako da primjena svih poreza kao krajnji učinak omogući da se za državnu blagajnu prikupi nužna količina sredstava potrebnih za financiranje zadataka iz nadležnosti države.¹⁶
- Elastičnost poreza – porezni sustav bi po načelu elastičnosti trebao biti izgrađen na način da se relativno lagano, bez potrebe da se vrše radi toga

¹⁶ Šimović, H., Deskar – Škrbić, M.: Teorija i politika oporezivanja I. dio, www.arhivanalitika.hr (28.04.2021.)

razne promjene u samom poreznom sustavu, oporezivanjem mogu prikupljati potrebni iznosi.¹⁷

Ekonomsko – politička načela oporezivanja se odnose na ekonomske učinke poreznog sustava koji utječu na položaj poreznog obveznika. Taj utjecaj će biti intenzivniji ukoliko je porezno opterećenje veće. Stoga se može zaključiti da će o izboru poreznog izvora ovisiti učinci oporezivanja, odnosno što ćemo oporezivati, a samim time i koji porezni oblik ćemo primijeniti.

- Načelo izbora poreznog izvora – postavljaju se pitanja kako, kada i koji od izvora oporezivanja treba oporezivati, te se na njih traži odgovor. Prilikom oporezivanja dohotka ili imovine, treba se ograničiti porezno opterećenje. Ukoliko se oporezuje dohodak, treba se pripaziti da se poreznom obvezniku nakon samog oporezivanja ostavi dovoljno velika ekonomska snaga. S druge strane, ukoliko se oporezuje imovina, ne smije se smanjivati njena veličina. Cilj je odabrati dohodak kao izvor koji će se oporezivati, jer se on obnavlja, dok se imovinu treba što kraće i rjeđe oporezivati jer se ekonomski ne obnavlja.¹⁸
- Načelo izbora poreznog oblika – prije oporezivanja, treba se uzeti u obzir dva ili više poreznih oblika, te kao osnovni kriterij pri opredjeljenju za jedan od njih uzima se odgovor na pitanje koji će porez polučiti optimalan rezultat kako ne bi došlo do umanjivanja ekonomske snage poreznog subjekta.¹⁹

Osim fiskalnih učinaka, oporezivanje utječe i na društveni položaj poreznih obveznika. S jedne strane, on će djelovati na ekonomski položaj poreznog

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Šimović, H., Deskar – Škrbić, M.: Teorija i politika oporezivanja I. dio, www.arhivanalitika.hr (28.04.2021.)

¹⁹ Ibid.

obveznika, zato što se uslijed oporezivanja smanjuje njegova ekonomska snaga, što ujedno znači i smanjenu mogućnost ekonomske aktivnosti poreznog obveznika. S druge strane, nerijetko će promjena u ekonomskoj snazi djelovati i na promjenu društvenog položaja poreznog obveznika. Kada porezi djeluju na način da uslijed njihove primjene dolazi do pomicanja u društvenom položaju, tada govorimo o socijalnom djelovanju poreza, odnosno oporezivanju. Dakle, glavni cilj jest postizanje ravnoteže među društvenim klasama, pravednost i jednakost.

- Načelo opće porezne obveze – obveza koju imaju svi stanovnici neke zemlje jest plaćanje poreza. Uvjet je pravednost, stoga države daju razne porezne olakšice građanima koji, zbog plaćanja poreza, ne bi imali dovoljno niti za egzistencijske potrebe.²⁰
- Načelo ravnopravnosti – svaki porezni obveznik mora nositi određeni dio poreza i time pridonositi podmirenju javnih potreba. O ravnopravnosti u nošenju poreznog tereta može se govoriti kada se oporezivanje obavlja prema ekonomskoj snazi. Sa gledišta kriterija korisnosti, korist dobivena od države trebala bi biti proporcionalna visini plaćenog poreza. Ukoliko razmatramo kriterij mogućnosti plaćanja, plaćanje poreza se vrši prema mogućnostima poreznog obveznika, s time da kod horizontalne pravednosti, porezni obveznici jednake ekonomske snage plaćaju isti iznos poreza, dok kod vertikalne pravednosti porezni obveznici koji imaju veću platežnu moć, trebaju plaćati više poreza no ostali.²¹

Porezno – tehnička načela odnose se na reguliranje postupaka razreda i naplate poreza, kao i na način utvrđivanja porezne obveze. Osvrće se na funkcionalnost,

²⁰ Šimović, H., Deskar – Škrbić, M.: Teorija i politika oporezivanja I. dio, www.arhivanalitika.hr (28.04.2021.)

²¹ Jelčić B.: Javne financije, informator, 1997., str. 104.

te administrativna pitanja (kako, kad, na osnovi čega i koliko poreza su dužni porezni obveznici platiti).

- Načelo određenosti poreza – zahtjeva reguliranje mjesta, načina, roka, eventualne sankcije i sl. pravnim propisima. Pritom je bitno da pravni propisi kojima se regulira materija oporezivanja budu formulirani jasno i nedvosmisleno.
- Načelo ugodnosti plaćanja poreza – plaćanje poreza treba biti regulirano tako da porezni obveznici pružaju što manji otpor prema obvezi njegova plaćanja.
- Načelo jeftinoće ubiranja poreza – povećano porezno opterećenje može izazvati otpor poreznog obveznika na plaćanje poreza, stoga se prednost treba davati onim porezima koji nisu skupi za plaćanje tako da sredstva prikupljena oporezivanjem i iznos nakon odbijanja troškova oporezivanja bude što povoljniji.

2.2.3. Ciljevi oporezivanja

Ciljevi oporezivanja među državama su različiti. Ne postoje dvije zemlje sa istim sustavom oporezivanja, jer svaka država ima pravo uključiti onaj porez, za koji smatra da će pridonijeti ekonomskom i/ili socijalnom razvoju unutar države, u svoj sustav prihoda. Porezni sustav te porezna politika podložni su promjenama, no svejedno one ne bi trebale biti česte. Ciljeve oporezivanja možemo promatrati kroz dva razdoblja; razdoblje do svršetka feudalizma, te razvoj ciljeva oporezivanja u kapitalizmu.

Do svršetka feudalizma cilj oporezivanja bio je najvećim dijelom ili isključivo fiskalni, dok su se tijekom razdoblja kapitalizma u razvojnim fazama uvodili razni porezni oblici, a samim time se i porezi iskorištavali radi ostvarivanja ciljeva koji prelaze okvire fiskalnih.

Dva osnovna cilja koja se mogu postići primjenom poreza su:

1. Fiskalni ciljevi
2. Nefiskalni ciljevi

Glavni i najvažniji segment fiskalne politike jesu porezi. Oni imaju fiskalni cilj oporezivanja kada su u sustavu prihoda isključivo ili prvenstveno kako bi se priskrbilo dovoljno financijskih sredstava potrebnih za financiranje rashoda vezanih uz podmirenje javnih potreba. Tijekom povijesti su se uz fiskalne ciljeve isticali i nefiskalni ciljevi, a raznovrsni čimbenici su ovisili o tome koliko će fiskalni ciljevi doći do izražaja. U današnje vrijeme se naglašeno traži ostvarenje fiskalnog cilja oporezivanja.

Nefiskalni cilj oporezivanja je provedba ekonomske politike. Porezi se mogu koristiti za ostvarenje ekonomskih, političkih, demografskih, socijalnih, kulturnih, ekoloških, znanstvenih, zdravstvenih i ostalih područja. Oni se baziraju na korištenje poreza kao instrument ekonomske politike, što podrazumijeva primjenjivanje poreza radi ostvarivanja željene raspodjele dohotka i imovine ili usmjeravanja privatne gospodarske aktivnosti. Porez se koristi kao instrument politike cijena kojim se usklađuje ponuda i potražnja, te se njihovim plaćanjem utječe na sprječavanje pojave većih ekonomskih poremećaja, potiče porast produktivnosti rada, povećava izvoz i ostalo. Osim ekonomskih ciljeva oporezivanja, porezi se koriste i kao uloga instrumenta socijalne politike. Takva uloga poreza ima za cilj smanjenje razlike u materijalnom položaju poreznih obveznika, kako bi se što više postigla jednakost u društvu, te na taj način suzbila napetost među različitim slojevima društva. Važnu ulogu ima porez i u razvijanju stambene izgradnje, povećanje zaposlenosti, te na porast nataliteta.

2.2.4. Učinci oporezivanja

Ciljevi oporezivanja nisu sami po sebi svrha, nego je njihova prvobitna uloga da bi proizvode određeni učinak. Među učincima oporezivanja razlikujemo:²²

- Namjeravani (željeni, planirani) učinci poreza i oporezivanja – su oni koji su se primjenom adekvatnih poreznih instrumenata upravo i htjeli postići i koji su potpuno u skladu s ciljem porezne politike. Uglavnom će (ali ne i bez iznimaka) kao namjeravani učinci oporezivanja biti kvalificirani oni koji se postižu u sferi redistribucije prihoda prikupljenih porezima.
- Nenamjeravani (neželjeni, neplanirani) učinci poreza i oporezivanja- su oni koji se manifestiraju mimo zacrtanih planova, a kao posljedicu za sobom povlače potrebu prikladne intervencije koja će takve učinke neutralizirati ili ih bar ublažiti. Pretežno (s iznimkom kod namjeravanog prevaljivanja) nenamjeravani učinci oporezivanja javljaju se prilikom ubiranja poreza.
- Razmatranje učinaka poreza u fazi njihova ubiranja – temelji se na činjenici koja se ogleda u smanjenju kupovne odnosno ekonomske snage poreznog obveznika. Temeljem propisa je porezni obveznik dužan plaćati porez, te to za njega u krajnjem slučaju znači mogućnost raspolaganja manjim iznosom novčanih jedinica od onog kojim je raspolagao prije oporezivanja. Također, to za njega ima i posljedicu smanjenja mogućnosti potrošnje i/ili proizvodnje. Upravo ta posljedica je razlog nastojanja poreznih obveznika da ih se oslobodi, djelomično ili potpuno, tereta plaćanja poreza.

²² Jelčić, B.: Javne financije, Informator, Zagreb, 1997., str. 114.

3. POREZ NA DOHODAK

3.1. Povijesni razvoj poreza na dohodak u svijetu

Ukoliko je cilj poreza na dohodak definiran time da je sredstvima ubranim primjenom poreza na dohodak potrebno podmiriti potrebe javnog sektora za financijskim sredstvima, pri definiranju ekonomske snage se polazi od toga da je ona izraz, odnosno odraz uvećanja ekonomske mogućnosti raspolaganja određenim sredstvima s jedne strane, te ograničena čimbenicima vezanima uz pokrivanje osobnih potreba s druge strane, te bi odabrana definicija morala maksimalno poštivati ta dva aspekta. Dohodak se odnosi na ekonomske rezultate koje je ostvarila neka fizička osoba u određenom vremenskom razdoblju i koji uz istovremeno uzimanje u obzir osobnih okolnosti odražava ekonomsku snagu poreznog obveznika.²³ On se također definira i kao ukupan iznos sredstava u novčanom i nenovčanom obliku, koji stoji na raspolaganju nekoj ekonomskoj jedinici za potrošnju i štednju. Raspoloživim dohotkom se smatra vrijednost onih sredstava koja ostaje ekonomskoj jedinici na raspolaganju, te se ta vrijednost može koristiti za potrošnju ili za štednju. Raspoloživi dohodak najčešće tvori osnovicu za određivanje veličine porezne obveze.²⁴ Dakle, može se reći kako je dohodak razlika između primitaka priteklih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju.

Porez na dohodak se razvio u Engleskoj krajem 18. stoljeća u vrijeme napoleonskih ratova²⁵, te s obzirom da nema dugu povijest, smatra se relativno novim poreznim oblikom. Nakon rata i pobjede protiv Napoleona, obveza ubiranja poreza je bila ukinuta godinu dana, no već slijedeće godine porez na dohodak je ponovno uključen u porezni sustav Engleske. Porez na dohodak ubirao se na osnovi oporezivanja ukupnog prihoda koji je porezni obveznik

²³ Jelčić, B.: Javne financije, Informator, Zagreb, 1997., str. 162.

²⁴ Enciklopedija, www.enciklopedija.hr (21.04.2021.)

²⁵ Jelčić, B.: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str. 222.

ostvario iz različitih izvora poput poljoprivrede, gospodarstva, zakupa i najma, kapitala i slično. Početkom 19. stoljeća, kada je potpisan Bečki mir, porez na dohodak u Engleskoj je ponovno ukinut. Unatoč protivljenju Parlamenta da se porez na dohodak izbací iz poreznog sustava i više ne uvodi u porezni sustav, porez na dohodak je ipak uveden sredinom 19. stoljeća. Tada su se znatno smanjili prihodi od carina zbog prelaska na slobodnu trgovinu, stoga se porez ubirao za potrebe financiranja javnih rashoda. Porez na dohodak u Engleskoj je poslužio kao inspiracija drugim Europskim zemljama u uvođenju poreza na dohodak u svoje porezne sustave²⁶, jer je bio ocjenjen kao najznačajniji doprinos Engleske fiskalnim sustavima modernog svijeta, te je tako Engleska učvrstila svoju poziciju svjetske velesile. Ubiranje poreza na području čitave Njemačke je uvedeno zakonom 1920. godine. Objavom zakona, dolazi do različitosti između njemačkog i engleskog poreza na dohodak. Analitički porez na dohodak se primjenjivao u engleskom poreznom sustavu, jer se dohodak oporezivao na pet poreza, dok se njemački porezni sustav više koncentrirao na sintetički porez na dohodak. Porez na dohodak se primjenjivao na razini pojedinih kantona²⁷ u švicarskom poreznom sustavu tijekom 19. stoljeća, no uveden je na razini saveza tek 1940. godine. Za vrijeme građanskog rata se uvodi porez na dohodak i u Sjedinjenim Američkim Državama kao značajni izvor financiranja rashoda vezanih za uklanjanje ratnih razaranja. Završetkom rata, plaćanje poreza se ukida jer se smatralo da se takvom obvezom zadire u privatni život poreznih obveznika, no Kongres je bio ustrajan u odluci da se ponovno uvede porez na dohodak u porezni sustav, te je 1913. godine to i ostvareno. On je preuzeo ovlasti prikupljanja i raspisivanja poreza na dohodak koji je stečen iz bilo kojeg izvora, bez obzira na popis stanovništva, te bez raspodjele između država. Austrijski porezni sustav je od 1898. godine uključivao i porez na dohodak, koji se također primjenjivao i u Dalmaciji, na području

²⁶ Ibid., str. 223.

²⁷ Švicarska ima 26 kantona

Hrvatske.²⁸ S obzirom na povećanje vojnih rashoda, Francuska je bila prisiljena uvesti porez na dohodak u svoj sustav oporezivanja 1914. godine, bez obzira na pobunu francuza koji su smatrali da će njegovo uvođenje značiti zadiranje države u njihovu privatnost. Uključivši porez na dohodak u svoj porezni sustav još 1887. godine, Japan je za dvadesetak godina pretekao Francusku.²⁹

3.1.1. Povijesni razvoj poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj i njegova primjena

Dohodak je razlika između primitaka priteklih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju.³⁰ Dohodak ostvaren u stranoj valuti preračunava se u kunsku protuvrijednost primjenom srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke na dan isplate.³¹

Novi sustav oporezivanja dohotka je uspostavljen poreznom reformom 1994. godine. Njega je s jedne strane karakterizirao tzv. potrošni koncept oporezivanja dohotka, odnosno to znači da je porez na dohodak teretio one dijelove dohotka koji su namijenjeni potrošnji dok su dijelovi dohotka, koji su nastali od štednje i investiranja (dividende, kamate i ostali dohoci od kapitala), bili izuzeti od oporezivanja. S druge strane postoji i tzv. dohodovni koncept koji mnogo šire definira oporezivi dohodak, odnosno uključuje sve vrste dohodaka koji se mogu koristiti za potrošnju (uključujući dohotke od kapitala).³² Porez na dohodak koji je uveden 1994. godine bio je sintetičkog karaktera, a „sintetički“ porez na dohodak svoje temelje ima u dohodovnom konceptu. Takav porez podrazumijeva da se različiti izvori (vrste) dohotka sintetiziraju u ukupni

²⁸ Na ostalom području Hrvatske primjenjivao se mađarski sustav neposrednih poreza u kojoj je uključena i dohodarina

²⁹ Jelčić B.: Porezi – opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.g., str. 118.

³⁰ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (23.04.2021.)

³¹ Ibid.

³² Šimović H.: Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i promašaji, Sveučilište u Zagrebu, EFZG

dohodak, te se takav ukupni (sintetički) dohodak oporezuje jednim poreznim oblikom. Porez na dohodak koji je uveden 1994. godine bio je sintetičkog karaktera, a „sintetički“ porez na dohodak svoje temelje ima u dohodovnom konceptu. Takav porez podrazumijeva da se različiti izvori (vrste) dohotka sintetiziraju u ukupni dohodak, te se takav ukupni (sintetički) dohodak oporezuje jednim poreznim oblikom.³³

3.2. Osnovni oblici poreza na dohodak

Osnovni oblici poreza na dohodak su se pojavili u razdoblju razvijenog kapitalizma. Tada su stvorene pretpostavke na kojima se mogao i trebao izgraditi moderni porez na dohodak. Industrijalizacija je uzimala maha, što je dovodilo do veće novčane privrede. Zato i ne čudi činjenica da je porez na dohodak kao prva uvela upravo ona zemlja u kojoj je gospodarski uspon doživio zavidan uspon – Engleska.³⁴

Bilo je potrebno razviti i sadržajno definirati pojam ukupnog dohotka, te izgraditi adekvatno pripremljenu administraciju, koja će biti dovoljno dobro obrazovana, odnosno koja će raspolagati znanjem o međuovisnosti gospodarskih okolnosti, kao i znati predvoditi materijalnu kontrolu gospodarskih procesa.³⁵

Kako bi se razvili oblici poreza na dohodak, bilo je nužno preuzeti rezultate demokratizacije kako bi se mogla uspostaviti suradnja između porezne administracije i poreznih obveznika.

Porez na dohodak se u razdoblju od nešto više od 200 godina ubirao primjenom triju tzv. osnovnih oblika, a to su (bili):³⁶

³³ Ibid.

³⁴ Jelčić, B.: Porezi opći dio, Zagreb, 2011., str. 121.

³⁵ Ibid., str.121.

³⁶ Jelčić, B.: Porezi opći dio, Zagreb, 2011., str.121.

1. Tzv. dvotračni anglosaksonski (u teoriji poznat kao "engleski") oblik je nastao u Velikoj Britaniji, zatim se u vrlo kratkom vremenu proširio i na zemlje Commonwealtha. Ono što se ističe kod dvotračnog anglosaksonskog oblika poreza na dohodak je važnost oporezivanja prihoda ponajprije jednim proporcionalnim porezom na dohodak. Ukoliko takav dohodak pređe određeni iznos, na njega će se zatim primijeniti i nadporez koji će biti ubran primjenom progresivne tarife.
2. Jednostepeni germanski oblik obuhvaća prihode, odnosno dohodak, te se smatra jedinstvenim porezom na dohodak, a njegovo oporezivanje se obavlja primjenom progresivne tarife
3. Višečlani romanski oblik poreza na dohodak je oblik kojim se odvojeno oporezuju pojedinačne vrste porezu podložnih prihoda, djelom proporcionalno, a dijelom regresivnim pojedinačnim porezima (tzv. šedulama ili cedulama, odakle dolazi pojam cedularni porezi), nakon čega se ukupni iznos svih tih prihoda oporezuje dopunskim progresivnim porezom još jednom.

Svi navedeni oblici poreza na dohodak su vremenom postali mješoviti sustavi poreza na dohodak. Porez na dohodak je postao jedan od najznačajnijih prihoda države u mnogim najrazličitijim oblicima u kojima se pojavljuje u razvijenim poreznim sustavima. Među tim modalitetima, odnosno oblicima poreza na dohodak, važno je spomenuti jednostopni i dualni porez na dohodak koji u nekim suvremenim državama zamjenjuju sintetički porez na dohodak. Međutim, treba naglasiti da će ta dva varijeteta poreza na dohodak biti prezentirani onoliko koliko je potrebno da se ukaže na osobitosti koje ih razlikuju od drugih poreza na dohodak koji su bili uvedeni tijekom povijesti, ali će pritom ocjena o opravdanosti njihove primjene odnosno njihova uvođenja izostati, jer je broj država koje su te

oblike poreza na dohodak preuzele u svoje porezne sustave nedovoljan, a vrijeme njihove primjene prekratko da bi se mogla provesti ozbiljnija analiza i na njoj zasnovano donositi relevantne ocjene o uspješnosti tih varijanti poreza na dohodak, o uvjetovanosti rezultata njihove primjene konkretnim prilikama i okolnostima unutar kojih tek mogu pokazati svoju superiornost u odnosu na druge modalitete poreza na dohodak.³⁷

3.2.1. Dualni (dvojni) porez na dohodak

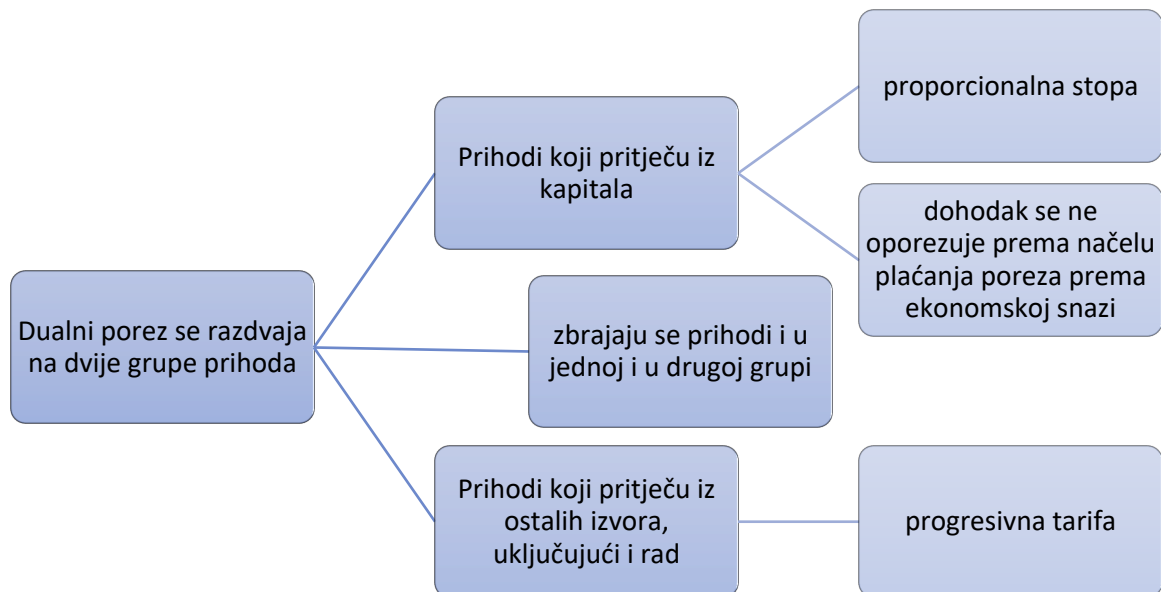
Danski profesor Niels Christian Nielsen je 1980. godine prvi došao na ideju da se dotadašnji tradicionalni sintetički porez na dohodak zamjeni jednom drugačijom varijantom oporezivanja dohotka, koja je u sebi objedinjavala elemente i analitičkog i sintetičkog poreza na dohodak.

Dualni porez na dohodak ima elemente sintetičkog, ali i analitičkog poreza na dohodak, što se ogleda u tehnici njegove primjene: ukupni se dohodak razdvaja na dvije grupe prihoda, i to na one koji priteču iz kapitala i na one koji priteču iz ostalih izvora (također i iz rada), nakon čega se zbroje prihodi u jednoj i u drugoj grupi. Zatim se na zbroj u pojedinoj grupi primjeni predviđena porezna stopa, odnosno tarifa. Pritom se na grupu prihoda od kapitala primjenjuje proporcionalna stopa, a na zbroj svih ostalih prihoda, progresivna tarifa.³⁸

³⁷ Jelčić, B.: Porezi – opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011. god., str. 122.

³⁸ Ibid.

Grafikon 2.: Prikaz podjele dualnog poreza

Izvor: vlastita obrada autora, prema Jelčić, B.: Porezi – opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god., str. 122.(28.04.2021.)

3.2.2. Jednostopni porez na dohodak

Kompliciranost poreza na dohodak u Sjedinjenim Američkim Državama dovela je do razmišljanja o uvođenju drugačijeg pristupa oporezivanja. Kada se radilo na velikoj poreznoj reformi, brojni zakonski tekstovi koji su se protezali na 3.000 stranica su regulirali taj porez osamdesetih godina 20. stoljeća. O njihovoj kompliciranosti govori činjenica da ih čak ni dobro educirani porezni službenici nisu bili u stanju pravilno razumjeti, pa onda ni jednoznačno primijeniti, te također ogroman broj poreznih obveznika nije bio uopće u stanju bez stručne pomoći ispuniti svoje porezne prijave.³⁹ Nerazumljivost poreznih propisa, njihova nepreglednost, teško snalaženje među njima doveli su do pojednostavljenja poreza na dohodak. Predloženo je da se porez na dohodak oporezuje primjenom

³⁹ Jelčić, B.: Porezi – opći dio, Zagreb, 2011., str. 123.

samo jedne stope. Rezultat Velike porezne reforme u Sjedinjenim Američkim Državama doveo je do smanjenja broja stopa sa 14 na 2.⁴⁰ U određenim zemljama Europe se prihvatila ideja o primjeni proporcionalnog poreza na dohodak, no ne može mu se dati generalna ocjena ni za, ni protiv s obzirom da se iskustva u tim državama razlikuju.

Prednosti jednostopnog poreza na dohodak su jednostavnost, preglednost, smanjenje izbjegavanja plaćanja poreza, poticanje štednje i investicija. Protivnici jednostopnog poreza kao najveći nedostatak su isticali narušavanje pravednost oporezivanja. Više su opterećeni porezom oni građani čija je ekonomska snaga manja, jer veći dio svog dohotka izdvajaju za podmirenje osnovnih životnih potreba, a manji dio štede. Porez na dodanu vrijednost razrezan po ujednačenoj poreznoj stopi teže pogađa siromašni nego bogati dio pučanstva.⁴¹ Bez obzira na tu činjenicu, primjenom jednostopnog sustava PDV-a postižu se razni drugi učinci oporezivanja, što fiskalni, što gospodarski, stoga se većina financijskih teoretičara se zauzima za njegovu primjenu.

3.3. Obveznik poreza na dohodak i porezno razdoblje

Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku. Porezni obveznik je i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu priteče iz naslijeđenih izvora dohotka.⁴² Dakle, porezni obveznik može biti pojedinac ili ako promatramo kao ekonomski povezanu cjelinu, onda je to

⁴⁰ Kasnije se broj poreznih stopa u Sjedinjenim Američkim Državama povećao na 5

⁴¹ Jelčić, Bo., Lončarić- Horvat, O., Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N.: Hrvatski fiskalni sustav, Narodne novine, Zagreb, 2004.god, str. 81.

⁴² Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, pročišćeni tekst, br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, (30.04.2021.)

obitelj. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku.⁴³

Poreznim obveznicima se, također, smatraju rezidenti, te nerezidenti. Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište, također, rezident je i fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću. Dok nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama zakona o dohotku Republike Hrvatske.⁴⁴

Porez na dohodak se utvrđuje i plaća za kalendarsku godinu, odnosno porezno razdoblje, koje može biti kraće od kalendarske godine u iznimnim slučajevima kao što su:

1. rezident tijekom iste kalendarske godine postane nerezident ili obratno
2. rođenje ili smrt poreznog obveznika

U tim slučajevima se, na pune mjesece, prava računaju u korist poreznog obveznika, na pune mjesece.⁴⁵

⁴³ Kesner – Škreb, M.: Porez na dohodak – Financijska teorija i praksa, Zagreb, 2004. god (30.04.2021.)

⁴⁴ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, pročišćeni tekst, br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20 (30.04.2021.)

⁴⁵ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, pročišćeni tekst, br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20 (30.04.2021.)

3.3.1. Izvori dohotka

Primitci ostvareni od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava smatraju se izvorima dohotka. Stoga prema izvoru dohotka koji se oporezuje, razlikujemo pet vrsta dohotka, a to su:⁴⁶

1. dohodak od nesamostalnog rada
2. dohodak od samostalne djelatnosti
3. dohodak od imovine i imovinskih prava
4. dohodak od kapitala i/ili
5. drugi dohodak

3.3.2. Porezna osnovica

Ukoliko uzmemo u obzir da je primitak ostvaren tek kada je naplaćen, dok izdatak nastaje onda kada je plaćen, a dohodak se definira kao razlika između primitaka ostvarenih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju, onda to možemo prikazati i na slijedeći način:

-	PRIMICI IZDACI
=	DOHODAK

Taj prikaz je neophodan kako bismo prikazali utvrđivanje porezne osnovice. Prema Zakonu o porezu na dohodak, porezna osnovica se definira kao dohodak

⁴⁶ Ibid.

umanjen za neoporezivi dio dohotka, te umanjen za porezni gubitak. To prikazujemo na slijedeći način:

	DOHODAK
-	OSOBNI ODBITAK (NEOPOREZIVI DIO DOHOTKA)
-	POREZNI GUBITAK
=	POREZNA OSNOVICA

Godišnju osnovicu poreza na dohodak čini ukupan iznos dohotka od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i drugog dohotka koji se ne smatra konačnim, a umanjen je za osobni odbitak, osim ako je Zakonom o porezu na dohodak drukčije uređeno.⁴⁷

Tablica 1: Porezni razredi i porezne stope u Republici Hrvatskoj

MJESEČNA POREZNA OSNOVICA (U HRK)	GODIŠNJA POREZNA OSNOVICA (U HRK)	POREZNA STOPA
Do 30.000,00	Do 360.000,00	20%
Iznad 30.000,00	Iznad 360.000,00	30%

Izvor: Vlastita izrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, NN 115/16, (28.04.2021.)

3.3.3. Porezne stope

U 2021. godini su smanjene stope oporezivanja porezom na dohodak koje se primjenjuju u oporezivanju godišnjih i konačnih dohodaka te paušalnog oporezivanja djelatnosti u odnosu na prošlu 2020. godinu. Dakle, porezna stopa od 24% smanjena je na 20%, porezna stopa od 36% smanjena je na 30%, te

⁴⁷ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, pročišćeni tekst, br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20 (30.04.2021.)

porezna stopa od 12% smanjena je na 10%. S obzirom da stope kojima će se oporezivati dohodak ovisiti o veličini razreda porezne osnovice, porez na dohodak smatra se progresivnim poreznim oblikom. Jedino porez na drugi dohodak, na primitak utvrđen kao razlika između vrijednosti stečene imovine i značajnih izdataka i dokazane visine sredstava za njihovo stjecanje s druge strane, uvećat će se za 100% obračunatog poreza umjesto dosadašnjih 50%.⁴⁸ Stoga poreznu obvezu možemo prikazati na slijedeći način:

	PRIMICI
-	IZDACI
=	DOHODAK
-	OSOBNI ODBITAK
-	POREZNI GUBITAK
=	POREZNA OSNOVICA
x	POREZNE STOPE
=	POREZ NA DOHODAK
x	STOPA PRIREZA
=	PRIREZ POREZU NA DOHODAK

⁴⁸ Knjigovodstveni servis Kagor, www.kagor.hr, (02.05.2021.)

Tablica 2: Smanjenje stope poreza na dohodak za razdoblje od 1.1.2021. u odnosu na prošlu 2020. godinu

REDNI BR.	VRSTE DOHOTKA	STARA STOPA (2020. GODINA)	NOVA STOPA (2021. GODINA)
1.	Dohodak od nesamostalnog rada (plaća)	24% do 30.000,00 kn (mjesečno)	20% do 30.000,00 kn (mjesečno)
		36% iznad 30.000,00 kn (mjesečno)	30% iznad 30.000,00 kn (mjesečno)
2.	Drugi dohodak	24%	20%
3.	Dohodak od najma (zakupa)	12%	10%
4.	Dohodak od imovinskih prava	24%	20%
5.	Dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava	24%	20%
6.	Dohodak od kapitala po osnovi kamata	12%	10%
7.	Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga	36%	30%
8.	Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka	12%	10%
9.	Dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica	24%	20%
10.	Dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobitku	12%	10%
11.	Drugog dohotka po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena	54%	60%
12.	Godišnji porez na dohodak	24% do 360.000,00 kn	20% do 360.000,00 kn
		36% iznad 360.000,00 kn	30% iznad 360.000,00kn

Izvor: www.rrif.hr

3.4. Osobni odbitak i porezne olakšice

Osobni odbitak u Republici Hrvatskoj u 2021. godini iznosi 2.500,00 hrvatskih kuna. Osnovni osobni odbitak i dijelovi osobnog odbitka za uzdržavane članove uže obitelji i djecu te invalidnost/ tjelesno oštećenje izračunavaju se primjenom propisanog koeficijenta i osnovice. Poreznom obvezniku se ostvareni dohodak umanjuje za osnovni osobni odbitak u visini 4.000,00 kuna, izračunat kao koeficijent 1,6 osnovice osobnog odbitka i to za svaki mjesec poreznog razdoblja za koji se utvrđuje porez na dohodak.⁴⁹

⁴⁹ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr, pročišćeni tekst, NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, (23.04.2021.)

Tablica 3: Osobni odbitak u Republici Hrvatskoj

R.br.	Osnova za uvećanje osnovnog osobnog odbitka	Koeficijent	Mjesečni iznos (u kunama i lipama)	Godišnji iznos (u kunama i lipama)
1.	Osnovni osobni odbitak	1,6	4.000,00	48.000,00
2.	Uzdržavani članovi uže obitelji ⁵⁰	0,7	1.750,00	21.000,00
3.	Prvo uzdržavano dijete	0,7	1.750,00	21.000,00
4.	Drugo uzdržavano dijete	1,0	2.500,00	30.000,00
5.	Treće uzdržavano dijete	1,4	3.500,00	42.000,00
6.	Četvrto uzdržavano dijete	1,9	4.750,00	57.000,00
7.	Peto uzdržavano dijete	2,5	6.250,00	75.000,00
8.	Za svako daljnje uzdržavano dijete ⁵¹ koeficijent osnovnog osobnog odbitka progresivno se uvećava za 0,8, 0,9..., više u odnosu prema koeficijentu za prethodno dijete			
9.	Invalidnost poreznog obveznika ⁵² svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svakog uzdržavanog djeteta	0,4	1.000,00	12.000,00
10.	Invalidnost utvrđena po jednoj osnovi 100% i/ili korištenje, na temelju posebnih propisa, prava na doplatak za pomoć i njegu poreznog obveznika odnosno prava na osobnu invalidninu, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svakog uzdržavanog djeteta. Korištenje uvećanja osnovnog osobnog odbitka po ovoj osnovi isključuje korištenje uvećanja osnovnog osobnog odbitka	1,5	3.750,00	45.000,00

Izvor: Vlastita obrada autora prema podacima Porezne uprave, www.porezna-uprava.hr, (23.04.2021.)

⁵⁰ Uzdržavanim članovima uže obitelji smatraju se bračni drug, roditelji poreznog obveznika, maćeha odnosno očusi koje punoljetno pastorče uzdržava, djeca nakon prvog zaposlenja, te punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu.

⁵¹ Djecom se smatraju djeca koji roditelji, maćeha odnosno očusi, posvojitelji, udomitelji i skrbnici uzdržavaju. Djecom se smatraju i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zapošljavanja.

⁵² Osobama s invaliditetom smatraju se fizičke osobe – porezni obveznik i/ili uzdržavani članovi njegove uže obitelji i uzdržavana djeca kojima je rješenjem donesenim prema propisima o mirovinskom osiguranju, zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, socijalnoj skrbi, odgoju i obrazovanju te prema drugim posebnim propisima utvrđena invalidnost ili tjelesno oštećenje

Osobni odbitak rezidenta:

Uzdržavani članovi uže obitelji i uzdržavana djeca su fizičke osobe kojima oporezivi primitci, primitci na koje se ne plaća porez i drugi primitci koji se ne smatraju dohotkom na godišnjoj bazi ne prelaze 15.000,00 kn. Iznimno, pri utvrđivanju prava na osobni odbitak za uzdržavane članove ne uzimaju se u obzir:⁵³

1. primitci prema posebnim propisima po osnovi socijalnih potpora
2. doplatak za djecu
3. novčane potpore utvrđene u iznosu koji je zakonom kojim se uređuju roditeljske i roditeljske potpore propisan kao iznos ispod kojeg se ne može isplatiti novčana
4. potpore za novorođenče, odnosno primitak za opremu novorođenog djeteta
5. obiteljske mirovine djece nakon smrti roditelja
6. primitci koji po svojoj prirodi predstavljaju samo uzdržavanje od roditelja ili članova uže obitelji
7. primitci koje fizičke osobe ostvaruju po osnovi darovanja pravnih i fizičkih osoba, a za zdravstvene potrebe, a pod uvjetom da je darovanje, odnosno plaćanje nastalih izdataka za tu namjenu obavljeno na žiroračun primatelja dara ili zdravstvene ustanove
8. naknada troškova prijevoza na posao i s posla mjesnim i međumjesnim javnim prijevozom i naknada troškova službenog putovanja do propisanih iznosa na koje se ne plaća porez na dohodak
9. odštete od osiguranja isplaćene zbog teške ozljede i priznate invalidnosti

⁵³ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (02.05.2021.)

10. stipendije, nagrade za izvrsnost učenika i studenata isplaćene iz proračuna i bespovratna sredstva koja se isplaćuju iz proračuna, fondova i programa Europske unije i drugih međunarodnih fondova i programa uređenih posebnim propisima i međunarodnim sporazumima, u svrhe obrazovanja i stručnog usavršavanja
11. potpore djetetu za školovanje do 15. godine života odnosno do završetka osnovnoškolskog obrazovanja, koju poslodavac isplaćuje djetetu umrlog radnika ili djetetu bivšeg radnika kod kojeg je nastupio potpuni gubitak radne sposobnosti pod uvjetom da bivši radnik ne ostvaruje primitke po osnovi nesamostalnog rada
12. nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja i naknade učenicima za vrijeme dualnog obrazovanja
13. nacionalna naknada za starije osobe

Uzdržanim članovima uže obitelji smatraju se bračni drug, roditelji poreznog obveznika, maćehe odnosno očusi koje punoljetno pastorče uzdržava, djeca nakon prvog zaposlenja te punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu.

Djecom se smatraju djeca koju roditelji, maćehe odnosno očusi, posvojitelji, udomitelji i skrbnici uzdržavaju. Djecom se smatraju i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zaposlenja.

Osobama s invaliditetom smatraju se fizičke osobe – porezni obveznik i/ili uzdržavani članovi njegove uže obitelji i uzdržavana djeca kojima je rješenjem donesenim prema propisima o mirovinskom osiguranju, zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, socijalnoj skrbi, odgoju i obrazovanju te prema drugim posebnim propisima utvrđena invalidnost ili tjelesno oštećenje.

Ako porezni obveznik koristi uvećanje osobnog odbitka za 100%-tni invaliditet ili za pravo na tuđu pomoć i njegu sebe, uzdržavanog člana uže obitelji ili dijete

(faktor 1,5) ne može za sebe niti za uzdržavanu osobu koristiti osobni odbitak za invalidnost (faktor 0,4)

Osobni odbitak nerezidenta:

- Nerezidenti mogu u poreznom razdoblju odbiti osobni odbitak u visini osnovnoga osobnog odbitka prilikom obračuna predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada ili u godišnjem obračunu poreza.
- Rezident države članice Europske unije ili Europskog gospodarskog prostora, osim Republike Hrvatske koji u Republici Hrvatskoj ostvari dohodak od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala ili drugi dohodak, može u godišnjem obračunu poreza na dohodak na temelju podnesene godišnje porezne prijave ili u posebnom postupku utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak koristiti i osobni odbitak za cijelo porezno razdoblje (dokazati vjerodostojnim ispravama).

Rezidentu ili nerezidentu se osobni odbitak može dodatno uvećati za:

- svotu plaćenu za zdravstveno osiguranje, ako porezni obveznik nije drukčije osiguran
- darovanja dana u tuzemstvu u naravi i u novcu doznačenim na žiroračun, a u kulturne, odgojno-obrazovne, znanstvene, humanitarne, športske i vjerske svrhe, udrugama i drugim osobama koje te djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, do visine 2% primitaka za koje je u tekućoj godini podnesena godišnja porezna prijava i utvrđen godišnji porez na dohodak⁵⁴

⁵⁴ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

3.4.1. Uvjeti za priznavanje osobnog odbitka

Uzdržavanim članovima uže obitelji i uzdržavanom djecom prema Zakonu o porezu na dohodak u Republici Hrvatskoj se smatraju fizičke osobe čiji oporezivi primici, primitci na koje se ne plaća porez i drugi primitci koji se u smislu tog Zakona ne smatraju dohotkom, ne prelaze iznos od 15.000,00 kuna na godišnjoj razini izračunan kao šesterostruki iznos osnovice osobnog odbitka.

Iznimno pri utvrđivanju prava na osobni odbitak za uzdržavane članove ne uzimaju se u obzir:

- primitci prema posebnim propisima po osnovi socijalnih potpora
- doplatak za djecu
- novčane potpore utvrđene u iznosu koji je zakonom kojim se uređuju roditeljske i roditeljske potpore propisan kao iznos ispod kojeg se ne može isplatiti novčana potpora
- potpore za novorođenče, odnosno primitak za opremu novorođenog djeteta
- obiteljske mirovine djece nakon smrti roditelja
- primitci koji po svojoj prirodi predstavljaju samo uzdržavanje od roditelja ili članova uže obitelji
- darovanja od pravnih i fizičkih osoba za zdravstvene potrebe do visine stvarno nastalih izdataka za tu namjenu
- naknada troškova prijevoza na posao i s posla mjesnim i međumjesnim javnim prijevozom i naknada troškova službenog putovanja
- odštete od osiguranja isplaćene zbog teške ozljede i priznate invalidnosti
- stipendije, nagrade za izvrsnost učenika i studenata isplaćene iz proračuna i bespovratna sredstva koja se isplaćuju iz proračuna

- potpore djetetu za školovanje do 15. godine života odnosno do završetka osnovnoškolskog obrazovanja, koje poslodavac isplaćuje djetetu umrlog radnika ili djetetu bivšeg radnika kod kojeg je nastupio potpuni gubitak radne sposobnosti
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja i naknade učenicima za vrijeme dualnog obrazovanja i/ili
- nacionalna naknada za starije osobe.⁵⁵

⁵⁵ Ibid., (28.04.2021.)

4. UTVRĐIVANJE DOHOTKA

Oporezivim dohotkom smatra se ona veličina dohotka koja je nastala na osnovi nekoliko operacija, koje se ne odnose s jedne strane na odbitne stavke materijalnog karaktera (bruto dohodak koji se umanjuje za određene zakonom utvrđene odbitke), a s druge strane na odbitne stavke osobnog karaktera (egzistencijski minimum, tj. odbici povezani uz određene elemente povezane kako s poreznim obveznikom, tako i s članovima njegove obitelji).

4.1. Utvrđivanje dohotka od nesamostalnog rada

Dohodak od nesamostalnog rada je razlika između primitaka priteklih u poreznom razdoblju. Pod nesamostalnim radom smatra se svaki rad u kojemu posloprimac radi po uputama svojeg poslodavca. Posloprimac ne snosi nikakav poslovni rizik, a u posao ulaže samo svoj rad, dok poslodavac određuje uvjete rada kao što su mjesto, vrsta i vrijeme rada.⁵⁶ Izdacima koji se oduzimaju od primitaka pri utvrđivanju dohotka od nesamostalnog rada smatraju se uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz primitaka ili doprinosi za mirovinska osiguranja ako su sukladno odredbama zakona kojim se uređuju doprinosi za obvezna osiguranja propisani kao doprinosi koji se utvrđuju na osnovicu, a porezni obveznik je sam za sebe obveznik tako utvrđenih doprinosa.

Primitci po osnovi nesamostalnog rada (plaće) smatraju se:

1. svi primitci koje poslodavac u novcu ili u naravi isplaćuje ili daje radniku po osnovi radnog odnosa, prema propisima koji uređuju radni odnos, a to su:

⁵⁶ Institut za javne financije, Porezni vodič, www.ijf.hr, (01.05.2021.)

- plaća koju poslodavac isplaćuje radnicima u svezi sa sadašnjim radom, prijašnjim radom po osnovi prijašnjeg radnog odnosa bez obzira na sadašnji status te osnove
- primitci po osnovi naknada, potpora, nagrada i drugog, koje poslodavac isplaćuje ili daje radnicima iznad propisanih iznosa
- plaća koju radniku umjesto poslodavca isplati druga osoba
- naknada članu uprave i/ili izvršnom direktoru koji obavlja određene poslove za poslodavca sukladno zakonu kojim se uređuju radni odnosi
- premije osiguranja koje poslodavci plaćaju za svoje radnike
- svi drugi primitci koje poslodavac isplaćuje ili daje radniku vezano uz radni odnos i odnos poslodavca i radnika bez obzira na oblik i način isplate ili temelja za isplatu

2. poduzetnička plaća koja ulazi u rashod pri utvrđivanju poreza na dobit
3. plaća fizičkih osoba izaslanih na rad u Republiku Hrvatsku po nalogu inozemnog poslodavca u tuzemna društva za rad u tim društvima
4. plaća članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji im se isplaćuju za rad u tim tijelima i jedinicama
5. naknade plaće osobama koje pružaju njegu i pomoć hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata I. skupine

Primitci koji se ne smatraju primicima od nesamostalnog rada:

- primitci po osnovi autorskih naknada
- primitci po osnovi rada članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora, upravnih vijeća i drugih
- primitci u naravi po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica po povoljnijim uvjetima
- naknada plaće hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata
- zaštitni dodatak uz mirovinu planiran u državnom proračunu ili proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- novčana naknada zbog tjelesnog oštećenja
- doplatak za pomoć i njegu druge osobe
- naknada plaće invalidu rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju
- dodatak na mirovinu isplaćen sukladno Zakonu o dodatku na mirovine

Dohodak dobiven kao razlika primitaka i izdataka umanjuje se za osobne odbitke, te se na tako dobivenu osnovicu primjenjuju četiri porezne stope; od 15, 25, 35 i 45% te prirez porezu na dohodak da bi se dobio iznos mjesečnog predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada. Tako utvrđeni predujam poreza na račun Porezne uprave (PU) uplaćuje poslodavac za zaposlenika, odnosno isplatitelj mirovine za umirovljenika. Ako je porezni obveznik tijekom godine primao samo plaću ili mirovinu, ne treba podnositi PU godišnju poreznu prijavu, jer se porez koji je isplatitelj za njega uplatio smatra konačno uplaćenim porezom.⁵⁷

⁵⁷ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

4.2. Utvrđivanje dohotka od samostalne djelatnosti

Dohodak od slobodnih zanimanja, dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od poljoprivrede i šumarstva zajedno spadaju pod dohotkom od samostalne djelatnosti. Dohodak od samostalnih djelatnosti je razlika između poslovnih primitaka i izdataka nastalih u poreznom razdoblju. Kada je riječ o samostalnoj djelatnosti, onda se podrazumijevaju sve one djelatnosti koje imaju obilježja samostalnosti. Dakle, to su one djelatnosti koje fizička osoba obavlja na vlastitu odgovornost i za svoj račun, koji za cilj ima trajno stjecanje dohotka. Primicima od takvih djelatnosti se smatraju sva dobra; novac, stvari, usluge, materijalna prava i drugo, koja su poreznom obvezniku pritekla u poreznom razdoblju u okviru njegove samostalne djelatnosti. Takvi poslovni primitci se utvrđuju prema njihovoj tržišnoj vrijednosti. Dok se pod izdacima po osnovi samostalnih djelatnosti podrazumijevaju svi odljevi dobara poreznog obveznika tijekom poreznog razdoblja radi stjecanja, osiguranja i očuvanja poslovnih primitaka. Poreznim obveznicima koji obavljaju samostalne djelatnosti, u poslovne primitke im ulaze i oni izdaci koji su izravno vezani za obavljanje djelatnosti.⁵⁸

1. Samostalnom djelatnosti obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti (obrtičke djelatnosti) smatraju se:

- Djelatnostima slobodnih zanimanja
- Djelatnost poljoprivrede i šumarstva

⁵⁸ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

Poslovni primitci od samostalnog rada: ⁵⁹

- Primitci ostvareni od prodaje i izuzimanja stvari i prava koja služe za obavljanje samostalne djelatnosti, kao i primitci ostvareni od otuđenja ili likvidacije djelatnosti.
- Izuzimanja, osim izuzimanja financijske imovine
- Manjkovi dobara
- Primitci po osnovi kamata ostvareni od financijskih transakcija koje čine osnovnu djelatnost poreznog obveznika

Poslovni izdaci od samostalne djelatnosti: ⁶⁰

- Knjigovodstvene vrijednosti pojedinačno ili ukupno prodanih ili izuzetih dobara dugotrajne imovine koja su se vodila ili trebala voditi u popisu dugotrajne imovine. Poslovnim izdacima smatraju se i troškovi otuđenja i likvidacije.
- Ulaganja osim ulaganja financijske imovine i ulaganja u dugotrajnu imovinu
- Primljeni krediti i zajmovi
- Plaćene kamate po kreditima i zajmovima za obavljanje djelatnosti smatraju se poslovnim izdacima
- Uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja prema posebnim propisima
- Poslovni izdaci za materijal, robu, proizvode, energiju i usluge, koji služe za stjecanje dohotka, priznaju se u visini cijene nabave ili troška proizvodnje

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

- Izdaci za plaće i obvezni doprinosi na plaću radnika i fizičkih osoba koje ostvaruju primitke
- Otpisi
- Poslovnim izdacima po osnovi otpisa ne smatraju se otpisi povećane vrijednosti dugotrajne imovine zbog revalorizacije

4.3. Utvrđivanje dohotka od imovine i imovinskih prava

Dohotkom od imovine i imovinskih prava smatra se razlika između primitaka po osnovi najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova, primitaka od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava u skladu s posebnim propisima, primitaka od otuđenja nekretnina i imovinskih prava i izdataka koji su poreznom obvezniku u poreznom razdoblju nastali u svezi s tim primicima. Dohotkom se smatra i dohodak koji porezni obveznik ostvari od otuđenja nekretnina i imovinskih prava. Otudjenjem se smatra prodaja, zamjena i drugi prijenos. Dohodak čini razlika između primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti nekretnine ili imovinskog prava koje se otuđuje i nabavne vrijednosti uvećane za rast proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda. Troškovi otuđenja mogu se odbiti kao izdaci.⁶¹

Prema propisima o oporezivanju dohotka, imovina fizičkih osoba kao izvor ekonomske snage nije oporeziva. Oporeziv je samo pozitivan učinak upotrebe te imovine u namjeri za povećanjem ekonomske snage njezina vlasnika koji zovemo dohodak. Preciznije rečeno, oporeziva je samo tržišno ostvarena korist i to od nekretnina, pokretnih stvari i imovinskih prava. Korisni učinci iz transakcija s

⁶¹ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

novčanom odnosno financijskom imovinom samim Zakonom o porezu na dohodak izuzeti su od oporezivanja ili su oporezivi kao dohodak od kapitala. Tržišna korisnost imovine, prema Zakonu o porezu na dohodak, postiže se iznajmljivanjem i otuđenjem.⁶²

Prema tome, predmet oporezivanja kod dohotka od imovine načelno obuhvaća:⁶³

- dohodak ostvaren otuđenjem imovine
- dohodak ostvaren njezinim iznajmljivanjem odnosno vremenski ograničenim ustupanjem

Način utvrđivanja dohotka od imovine:⁶⁴

Porezni obveznik koji dohodak od imovine ostvaruje izdavanjem u najam ili zakup nekretnina i pokretnina, iznajmljivanjem stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranjem kampova, a obveznik je po toj osnovi poreza na dodanu vrijednost prema zakonu kojim se uređuje porez na dodanu vrijednost ili po osnovi obavljenih usluga od te imovine, koje su oslobođene plaćanja poreza na dodanu vrijednost prema zakonu kojim se uređuje porez na dodanu vrijednost, u poreznom razdoblju ostvaruje ukupne primitke veće od iznosa propisanog za obvezni upis u registar obveznika poreza na dodanu vrijednost utvrđuje dohodak od imovine, odnosno na način propisan za samostalne djelatnosti. U slučajevima kada se dohodak od imovine utvrđuje na način propisan za samostalne djelatnosti, porezni obveznik može plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak.

Primitcima od imovine i imovinskih prava smatraju se primitci ostvareni od:⁶⁵

⁶² Ibid.

⁶³ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

- davanja u najam ili zakup nekretnina i pokretnina u svojem vlasništvu i/ili suvlasništvu (bez obzira na njihovu veličinu, količinu i/ili broj)
- iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova (porez na dohodak plaća se u pravilu u paušalnom iznosu)
- vremenski ograničenog ustupa imovinskih prava – autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava
- otuđenja nekretnina i imovinskih prava.

Izdaci od imovine i imovinskih prava jesu:⁶⁶

- u slučaju ostvarenja dohotka od imovine na osnovi najma ili zakupa pokretnina i nekretnina priznaju se izdaci u visini 30% od ostvarene najamnine ili zakupnine.
- u slučaju dohotka ostvarenog otuđenjem nekretnine i imovinskih prava, kao izdaci priznaju se troškovi nastali prilikom otuđenja.

Dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava ne oporezuje se ako je:⁶⁷

- otuđenje izvršeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji te između razvedenih bračnih drugova
- otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka
- otuđenje u neposrednoj svezi s nasljeđivanjem nekretnina i imovinskih prava
- nekretnina služila za stanovanje poreznom obvezniku ili uzdržavanim članovima njegove uže obitelji

⁶⁶ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

⁶⁷ Ibid., (03.05.2021.)

- nekretnina ili imovinsko pravo otuđeno nakon tri godine od dana nabave.
- nekretnina ili imovinsko pravo otuđeno nakon tri godine od dana nabave.⁶⁸

4.4. Utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala

Dohotkom od kapitala smatraju se primitci po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobici, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Pri utvrđivanju dohotka od kapitala ne priznaju se izdaci, osim ako je ovim Zakonom drukčije uređeno.⁶⁹

*Kamatama se smatraju primitci od tražbina svake vrste, a osobito:*⁷⁰

- primitci od kamata na kunsku i deviznu štednju
- primitci od kamata po vrijednosnim papirima
- primitci od kamata po osnovi danih zajmova
- primitci ostvareni na temelju podjele prihoda investicijskog fonda u obliku kamata, ako se ne oporezuju kao udjeli u dobiti na temelju podjele dobiti ili prihoda investicijskog fonda.

⁶⁸ Ibid., (03.05.2021)

⁶⁹ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (03.05.2021.)

Kamatama se ne smatraju:

- zatezne kamate
- naplaćene kamate po sudskim rješenjima i rješenjima tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave
- kamate na pozitivno stanje na žiroračunu, tekućem i deviznom računu, kamate ostvarene po osnovi pologa i štednje po viđenju, koje su ostvarene od banaka, štedionica i drugih financijskih institucija, te kamate ostvarene temeljem namjenski oročenih depozitima koji služe za osiguranje tražbina banke pod uvjetom da su te kamate manje od najmanje kamate za oročenu štednju, odnosno ako iznose najviše do 0,5% godišnje.
- primitci od kamata ostvarenih ulaganjem u obveznice, neovisno o izdavatelju i vrsti obveznica
- primitci po osnovi prinosa za životno osiguranje s obilježjem štednje (isplaćena naknada iznad uplaćenih premija osiguranja) i prinosa po osnovi dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka čini razlika između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitaka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i nabavne vrijednosti.

Primicima se smatraju primitci od otuđenja financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda, odnosno primitci od:

- prenosivih vrijednosnih papira i strukturiranih proizvoda, uključivo i udjela u kapitalu trgovačkih društava i drugih vrsta udruživanja čiji je način raspolaganja udjelima usporediv s takvim društvima

- instrumenata tržišta novca
- jedinica u subjektima za zajednička ulaganja
- izvedenica
- ostali primitci ostvareni od vlasničkih udjela u slučaju likvidacije, prestanka ili istupa.

Otuđenjem financijske imovine smatra se prodaja, zamjena, darovanje i drugi prijenos.

Otuđenjem se ne smatra:

- prijenos udjela iz jednog u drugi dobrovoljni mirovinski fond
- zamjena vrijednosnih papira s istovrsnim papirima istog izdavatelja pri čemu se ne mijenjaju odnosi među članovima i kapital izdavatelja, kao i zamjena vrijednosnih papira ili udjela u kapitalu trgovačkih društava
- podjela dionica istog izdavatelja pri čemu ne dolazi do promjene temeljnog kapitala niti novčanog tijeka
- zamjena udjela između investicijskih pod-fondova unutar istog krovnog fonda
- otkup udjela u Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ne oporezuje se ako je otuđenje izvršeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji, između razvedenih bračnih drugova ako je otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka, nasljeđivanjem financijske imovine te u slučaju ako je financijska imovina otuđena nakon dvije godine od dana nabave, odnosno stjecanja te imovine.

Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga ⁷¹

Izuzimanjima imovine i korištenjem usluga smatraju se izuzimanja imovine i korištenje usluga od strane članova trgovačkih društava za njihove privatne potrebe (skriveno isplate dobiti) izvršeni tijekom poreznog razdoblja na teret dobiti tekućeg razdoblja, te izuzimanja fizičkih osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost od koje se plaća porez na dobit.

Dohotkom od kapitala po osnovi izuzimanja smatra se i razlika primitka koja nastaje kada se tijekom poreznog razdoblja poreznom obvezniku isplati predujam udjela u dobiti, a istekom tog poreznog razdoblja ostvarena dobit nije dostatna za pokriće takvog predujma.

Dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica

Dohotkom od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica smatraju se i primici:

- u naravi članova uprave trgovačkih društava, a koje ostvaruju putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica
- primitci u naravi koji se ostvaruju po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica, a koje poslodavci i/ili isplatitelji primitaka daju radnicima
- primitci koje ostvaruju radnici i fizičke osobe koje nisu u radnom odnosu s isplatiteljem putem dodjele vlastitih dionica povezanog društva ili realizacijom prava iz opcijskog ugovora sklopljenog s povezanim društvom u tuzemstvu ili inozemstvu.

⁷¹ Ibid. (28.04.2021.)

Razlika između tržišne vrijednosti dionice i opcijским ugovorom utvrđene cijene dionica čini dohodak od kapitala po osnovi opcijske kupnje dionica, u slučaju da je tržišna vrijednost viša u trenutku realizacije prava iz opcije.

Dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobiti

Primitci od dividendi i udjela u dobiti smatraju se dohotkom od kapitala na temelju udjela u kapitalu, te drugi istovjetni primitci koji se smatraju raspodjelom dobiti.

Ukoliko su dividende i udjeli u dobiti iskorišteni kako bi se uvećao temeljni kapital društva ili pak ako su ostvareni ulaganjem u Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, te su namijenjeni i dijele se na članove fonda, onda se dohodak od kapitala ne utvrđuje po osnovi dividendi i udjela u dobiti.

Utvrđivanje poreza na dohodak od kapitala

Predujam poreza na dohodak od kapitala, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji istodobno s isplatom primitka, kao porez po odbitku, bez priznavanja osobnog odbitka, po poreznoj stopi kako slijedi⁷² ;

⁷² Ibid, (28.04,2021.)

Tablica 4: Porezne stope na dohodak od kapitala

Dohodak od kapitala po osnovi kamata	10%
Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja	30%
Dohodak od kapitala od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu	10%
Dohodak od kapitala u naravi po osnovi udjela u dobiti članova uprave trgovačkih društava koje ostvaruju putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica	20%
Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka	10%

Izvor: vlastita obrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, NN 115/16, (02.05.2021.)

4.5. Drugi dohodak

Drugi dohodak je razlika između svakoga pojedinačnog primitka umanjenog za propisane izdatke.

Drugi dohodak ostvaruje se po osnovi primitaka koji se ne smatraju primicima određenim po osnovi:

- primitci po osnovi djelatnosti članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora, upravnih vijeća i drugih njima odgovarajućih tijela drugih pravnih osoba, članova povjerenstava i odbora koje imaju ta tijela i sudaca porotnika koji nemaju svojstvo djelatnika u sudu,

- autorske naknada isplaćene prema posebnom zakonu kojim se uređuju autorska i srodna prava,
- primitci po osnovi djelatnosti sportaša,
- primitci po osnovi djelatnosti trgovačkih putnika, agenta, akvizitera, sportskih sudaca i delegata, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika, konzultanata, sudskih vještaka, te druge slične djelatnosti,
- primitci u naravi – korištenje zgrada, prometnih sredstava, povoljnije kamate pri odobravanju kredita i druge pogodnosti koje davatelji tih primitaka daju fizičkim osobama koje nisu njihovi radnici,
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja, iznad propisanih iznosa,
- primitci učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga prema posebnim propisima, iznad propisanog iznosa,
- stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, iznad propisanog iznosa,
- sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima amaterima za njihovo sportsko usavršavanje, iznad propisanog iznosa,
- nagrade za sportska ostvarenja i naknade sportašima amaterima prema posebnim propisima, iznad propisanih iznosa,
- ostali posebno navedeni primitci koje fizičkim osobama isplaćuju ili daju pravne i fizičke osobe (obveznici poreza na dobit i obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti) i drugi isplatitelji i davatelji.⁷³

⁷³ Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20 (02.05.2021.)

5. KOMPARATIVNA ANALIZA OPOREZIVANJA DOHOTKA U REPUBLICI HRVATSKOJ SA ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

5.1. Porez na dohodak u Europskoj uniji

U Europskoj uniji se pod oporezivanjem dohotka smatra oporezivanje dohotka od rada, imovine, te kapitala. Dohodak se obično oporezuje kao ukupni dohodak ostvaren u kalendarskoj godini. Ovisno o ciljevima porezne politike svake države ponaosob, odlučuju hoće li primjenjivati proporcionalnu ili progresivnu stopu poreza. Ono što karakterizira države članice EU jest više poreznih stopa na dohodak. Ukoliko pojedina država ima za cilj osigurati visoki standard socijalno-ekonomskih troškova države, te također usporavanje doseljavanja novih stanovnika iz novih država članica EU, tada se one odlučuju za visoku stopu poreza na dohodak koja će im pomoći da ostvare taj cilj. Pojedine države članice Europske unije primjenjuju različite pristupe oporezivanja dohotka od imovine, te dohotka od rada. U pravilu, većina država članica Europske unije, posebice skandinavske države koje su članice EU, radije biraju snažnije oporezivati dohodak od rada, nego dohodak od imovine.

Harmonizacije poreza na dohodak u EU za sada nije znatnije pokrenuta tako da države članice EU mogu slobodno međusobno konkurirati kod utvrđivanja oporezivih osnovica, broju stopa na dohodak, te visini stopa poreza na dohodak. Usprkos nepostojanju harmonizacije, vidljiv je trend u posljednjih pet godina smanjenja najviših stopa poreza na dohodak. Pojedine države članice EU odlučile su se samo za jednu stopu poreza na dohodak u cilju povećanja konkurentne sposobnosti svojega gospodarstva.⁷⁴

⁷⁴ Tadin, H.: Europska Unija – unutarnje tržište i porezi, Zagreb, 2011. god, str. 56. (3.05.2021.)

5.2. Harmonizacija poreza u Europskoj uniji

Rimskim ugovorom o osnivanju Europske unije su 1957. Utvrđene pravne norme koje se odnose na poreze i prema kojem svaka članica ima pravo zadržati vlastiti porezni sustav, te uvoditi nove porezne oblike, uz obvezu da neke porezne elemente mora uskladiti sa odlukama EU. EU ne može uvoditi svoje poreze, jer je nametanje poreza u nadležnosti vlada temelja članica EU, stoga se porezni sustavima zemalja članica EU razliku po broju poreznih oblika, poreznim stopama, poreznim osnovicama, poreznim olakšicama i oslobođenjima. Određeni minimum usklađivanja poreznih sustava postignut je nakon odluke Europske unije da donese nekoliko posebnih smjernica, odnosno direktiva koje će izravno utjecati na harmonizaciju pojedinih poreza. Harmonizacija izravnih poreza započeta je tek sa usustavljanjem i stvaranjem visokog stupnja harmonizacije neizravnih poreza. Razlog tome proizlazi u izvršenju primarnog cilja uspostave PDV-a i trošarina u okviru stvaranja zajedničkog tržišta, a time i jednostavnije eliminacije poreznih barijera u slobodnom kretanju rada, kapitala, proizvoda i usluga. Smjernice koje je Europska unija definirala potaknuli su djelomičnu harmonizaciju izravnih poreza, a ponajviše su utjecale na harmonizaciju sustava neizravnih poreza, odnosno PDV-a, te trošarina.

Ciljevi harmonizacije su:⁷⁵

1. Osnivanje zajedničkog tržišta i uklanjanje fiskalnih prepreka koje otežavaju konkurenciju na zajedničkom tržištu
2. Uklanjanje fiskalnih smetnji koje utječu na slobodno kretanje roba, ljudi i kapitala na cijelom području EU
3. Postupno međunarodno približavanje ekonomskih politika zemalja članica
4. Uvođenje niza zajedničkih politika u različitim područjima
5. Omogućiti financiranje EU vlastitim sredstvima

⁷⁵ Marković, B.: Komparativni porezni sustavi II. dio, EFZG, 2020. god (03.05.2021.)

6. Osigurati ekonomsku neutralnost fiskalnih sustava zemalja članica u pogledu geografske alokacije resursa i poštivanja načela nediskriminacije poreznih subjekata i proizvoda u vezi s njihovom rezidencijom i porijeklom
7. Učiniti harmonizaciju fiskalnih sustava članica EU instrumentom ubrzanja procesa integriranja i međuzavisnosti nacionalnih gospodarstava

Mjere porezne harmonizacije koje donosi EU služe uklanjanju razlika između pravnih i upravnih propisa s ciljem izbjegavanja mogućih poremećaja na zajedničkom unutarnjem tržištu EU. Proces harmoniziranja poreznih politika u sadašnjoj fazi razvoja ne znači da će u određenom roku sve države članice EU imati jednaki ili isti porezni sustav. Porezna harmonizacija u EU ide veoma sporo, jer države članice nastoje što duže zadržati specifičnosti svog poreznog sustava, kao i svoj puni suverenitet na području oporezivanja svojih građana i gospodarskih subjekata. Razvoj zajedničkog unutarnjeg tržišta zahtijeva i jednakost i pravednost u oporezivanju poreznih obveznika u svim državama članicama EU, jer su svi oni i državljani EU.⁷⁶

5.3. Komparativna analiza oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj sa odabranim zemljama Europske unije

5.3.1. Porez na dohodak u zemljama Europske unije – Austrija

Sve fizičke osobe koje imaju prebivalište ili prijavljeno boravište u Austriji podliježu oporezivanjem austrijske porezne stope. Dakle, u pravilu sav njihov dohodak koji ostvare u Austriji, te strani dohodak podliježu porezu na dohodak. Čak i fizičke osobe koje nemaju prebivalište prijavljeno u Austriji mogu biti obveznici poreza na određeni dohodak ostvaren u Austriji. Građani EU/

⁷⁶ Tadin, H.: Europska unija – unutarnje tržište i porezi, Zagreb 2011.god., str. 59.

EEA⁷⁷ koji nemaju prebivalište u Austriji mogu biti podložni neograničenom porezu na dohodak, ako je njihov glavni izvor prihoda u Austriji. To osigurava da se osobne okolnosti uzimaju u obzir tijekom izračuna poreza koji su obvezni platiti. Porez na dohodak se smatra jednim od najvažnijih izvora poreznih prihoda u Austriji. Porezni obveznici su dužni predati prijavu obračuna poreza na dohodak. Njihova progresivna porezna stopa poreza na dohodak se kreće od 0% do 55%. Porezno razdoblje u Austriji podrazumijeva jednu kalendarsku godinu. Ono što Austrija ističe kao prednost u svom poreznom sustavu jest to da osobe koje ostvaruju dohodak niži od 11.000,00 eura su oslobođene plaćanja poreza na dohodak, no za sve ostale dohotke koji su veći od tog iznosa se primjenjuje progresivna porezna stopa. Najviša porezna stopa, ona od 55% se primjenjuje na dohodak iznad 1.000.000,00 eura. Ukoliko se prilikom obračuna poreza na dohodak utvrdi manjak, vrši se naknada odbitka, no ukoliko se utvrdi da je u prethodnoj godini porez plaćen više no što je trebalo biti uplaćeno, vraća se razlika. Fizičkim osobama koje su u radnom odnosu u Austriji će njihov poslodavac prilikom obračuna plaće smanjiti poreznu stopu od 25% na 20% retroaktivno od početka 2020. godine zaključno sa rujnom iste godine. Najviša porezna stopa koja iznosi 55% primjenjivat će se u Austriji do 2025. godine, nakon koje će je smanjiti na 50%.⁷⁸

⁷⁷ Europski gospodarski prostor – nastao je 1. siječnja 1994. godine sporazumom kojeg je potpisalo tadašnjih 12 država EEZ-a (danas Europske unije) i EFTA-e radi stvaranja jedinstvenog tržišta na kojemu bi se poštovala sloboda kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala. Razlog nastanka EEA-a je sudjelovanje zemalja EFTA-e u zajedničkom tržištu bez ulaska u EU. Članice Europskog gospodarskog prostora su 27 od 28 zemalja članica EU (bez Hrvatske) i 3 od 4 zemlje članice EFTA (Island, Lihtenštajn i Norveška)

⁷⁸ Worldwide Tax Summaries, www.taxsummaries.pwc.com

Tablica 5: Stope poreza na dohodak u Austriji u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (U %)
0 – 11.000,00	0
11.001,00 – 18.000,00	25
18.001,00 – 31.000,00	35
31.001,00 – 60.000,00	42
60.001,00 – 90.000,00	48
90.001,00 – 1.000.000,00	50
Iznosi veći od 1.000.000,00	55

Izvor: Stiedl, O., PWC, Worldwide Tax Summaries, Austria Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Belgija

Porez na dohodak u Belgiji se oporezuje progresivnim poreznim stopama. Što bi značilo, veći prihodi – viša stopa poreza. Porez na dohodak obračunava se na sav oporezivi dohodak, čak i ako je dio ostvaren ili primljen u inozemstvu. Određeni se prihodi ne oporezuju tim progresivnim stopama, nego podliježu odvojenim stopama (npr. određeni dopunski mirovinski kapital).

Izračun poreza sadrži dvije glavne komponente, a to su: državni porez na dohodak i regionalni porez na dohodak. Belgijske regije imaju pravo zadržati prirez, te također odobravati smanjenja poreza, odnosno porezne olakšice.

Stoga se porezna obveza može razlikovati, ovisno o regiji u kojoj porezni obveznik ima prebivalište. Svaki porezni obveznik kojemu se oporezuje dohodak ima pravo na neoporezivu naknadu, odnosno dio oporezivog dohotka se neće oporezivati. Neoporezivi osobni odbitak iznosi 8 990 EUR za prihod u 2020 godini. On može biti i veći, ovisno o osobnoj situaciji poreznog obveznika (npr. uzdržava djecu). Također, iznos poreza koji porezni obveznik plaća može se

smanjiti u slučaju da porezni obveznik ima određene vrste prihoda kao što su mirovina, strani dohodak i slično, te određene troškove poput brige o djeci i mirovinsku štednju.

Nerezidentima u Belgiji će se oporezivati dohodak, kao i rezidentima, istim progresivnim stopama poreza, no porez će se računati samo na prihod koji je ostvaren ili primljen u Belgiji. Ukoliko ostvareni dohodak koji se oporezuje u Belgiji iznosi najmanje 75% od ukupno ostvarenog dohotka - i belgijskog i inozemnog dohotka, tada nerezident ima pravo na neoporezivu naknadu koja iznosi 8 990 EUR. Nerezidentima se nude i brojne porezne olakšice, ali pod uvjetom da ostvareni dohodak koji se oporezuje u Belgiji čini najmanje 75% od ukupno ostvarenog dohotka.

Tablica 6: Stope poreza na dohodak u Belgiji u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)		POREZNA STOPA (U %)
Razred 1.	0.01 – 13.440	25
Razred 2.	13.440 – 23.720	40
Razred 3.	23.720 – 41.060	45
Razred 4.	Iznosi veći od 41.060	50

Izvor: Boone, P., PWC, Worldwide Tax Summaries, Belgium Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak - Cipar

Cipar karakterizira stabilna ekonomija i sličnost s pravnim sustavom Ujedinjenog Kraljevstva. Porezne stope kojima se oporezuje dohodak na Cipru se primjenjuju još od 2011. godine. Cipar ima učinkovit porezni sustav koji je u skladu sa zakonima i propisima EU-a, te kao prednost njegovog poreznog sustava se izdvaja oslobođenje oporezivanja dividendi, te inozemne dobiti. Fizičke osobe koje nisu

porezni rezidenti Cipra oporezuju se samo na određene vrste prihoda ostvarenih iz izvora na Cipru.

Tablica 7: Stope poreza na dohodak na Cipru u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (U %)
0 - 19.500	0
19.501 - 28.000	20
28.001 - 36.300	25
36.301 - 60.000	30
Iznos veći od 60.001	35

Izvor: Violaris, S., PWC, Worldwide Tax Summaries, Cyprus Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Danska

Većina poreznih prihoda u Danskoj dolazi od izravnih poreza. Porezi u Danskoj, kao i sami porez na dohodak koristi se za javne usluge koje pruža država, regija ili općina. Porezna sredstva koriste se za pokrivanje troškova liječenja, skrbi, obrazovanja, policije, vojske i slično. Osim toga, porezni fondovi financiraju državne potpore za obrazovanje, naknade za socijalnu pomoć i socijalne mirovine. Svi koji žive i rade u Danskoj, a imaju prihod, obveznik je plaćanja poreza. Poreznim obveznicima se također smatraju i studenti, nezaposlene osobe, umirovljenici, osobe koje rade u inozemstvu. Danski porezni sustav se oporezuje progresivnom stopom poreza. Vrsta porezne obveze koju će imati porezni obveznik - nerezident ovisi o raznim čimbenicima kao što su prebivalište ili boravište dulje od 6 mjeseci u Danskoj, bračni status, rad u Danskoj, te osobni interesi. Nakon utvrđivanja porezne obveze, određuje se na koji osobni odbitak porezni obveznik ima pravo, te kojom poreznom stopom će ga se oporezivati.

Prilikom utvrđivanja poreza primjenjuju se sljedeće vrste dohotka:

- osobni dohodak (plaća, dohodak od samostalne djelatnosti, mirovine i sl.)
- prihod od kapitala (prihod od kamata, dobitak od kapitala i sl.)
- oporezivi dohodak
- prihod od dionica (dividende, kapitalni dobici od dionica)
- vrijednost imovine (u Danskoj ili inozemstvu)

Tablica 8: Stope poreza na dohodak u Danskoj u 2021. godini

POREZI	OSNOVA DOHOTKA ZA OPOREZIVANJE	POREZNA STOPA (U %)
Porez na dohodak	Osobni dohodak	Do 56
DRŽAVNI POREZI		
Donja granica poreza	Osobni dohodak	12.16
Gornja granica poreza	Osobni dohodak	15
LOKALNI POREZI		
Porez na tržište rada	Osobni dohodak	8
Općinski porez	Oporezivi dohodak	25
POREZ NA DIONICE		
0-55.300,00	Prihod od dionica	27
Veći iznos od 55.300,00	Prihod od dionica	42

Izvor: Ørtoft Jensen, P., PWC, Worldwide Tax Summaries, Denmark Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Estonija

Estonija ima proporcionalnu poreznu stopu koja iznosi 20%, te se njome oporezuju sve stavke dohotka poreznog obveznika koji živi u Estoniji. Rezidenti plaćaju porez na sav prihod, bez obzira na mjesto (državu) u kojem su oni ostvareni. Razdoblje oporezivanja je kalendarska godina. Iznos neoporezivog dohotka koji iznosi do 500 EUR mjesečno, i do 6 000 EUR godišnje, ovisi o prihodima poreznog obveznika. Na određene isplate mirovina plaća se porez na dohodak od 10%. Pri oporezivanju plaća nerezidenta u Estoniji, mora se uzeti u obzir je li zaposlenik stalni radnik ili je na službenom putu, kao i koliko dugo zaposlenik boravi u Estoniji.

Porez na dohodak - Finska

Dohodak koji se oporezuje u Finskoj je dohodak od kapitala, te zarađeni dohodak. Dohodak od kapitala sastoji se od prihoda od imovine, prihod od dividendi, kapitalni dobici, prihodi od najma i slično, dok zarađeni dohodak tvore plaća, mirovina, te svi ostali prihodi koje je porezni obveznik stekao radom. Dohodak od kapitala oporezuje se fiksnom poreznom stopom, dok se zarađeni dohodak oporezuje progresivnom poreznom stopom. Općinski porez naplaćuje se po paušalnim stopama na oporezivi dohodak utvrđen za općinsko oporezivanje. One iznose između 16,50% i 23,50%, ovisno o općini.

Tablica 9: Oporezivi dohodak od kapitala u Finskoj u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK OD KAPITALA (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
Do 30.000	30
Iznos veći od 30.000	34

Izvor: Löf, R., PWC, Worldwide Tax Summaries, Finland Individual Taxes on personal income, 2021

Tablica 10: Stope poreza na dohodak u Finskoj u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
18.100,00 – 27.200,00	6
27.200,00 – 44.800,00	17.25
44.800,00 – 78.500,00	21.25
Iznosi veći od 78.500,00	31.25

Izvor: Löf, R., PWC, Worldwide Tax Summaries, Finland Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Italija

Porez na osobni dohodak koji plaća porezni obveznik izračunava se tako da se od bruto poreza oduzmu zakonom predviđeni odbici: na primjer, odbici za supružnike, djecu i ostale uzdržavane članove obitelji i odbitci za određene vrste troškova nastalih tijekom godine (poput troškovi zdravstva i obrazovanja, kamate na hipotekarne zajmove itd.) Treba odbiti i sve porezne olakšice. Odbici se općenito primjenjuju do iznosa poreza. Iznosi koji premašuju porez ne mogu se nadoknaditi. Porezna stopa kojom se oporezuje dohodak u Italiji je progresivna. Osim poreza na dohodak, postoje i regionalni i općinski porezi, a izvedeni su kao određeni postotak oporezivog dohotka, ovisno o regiji.

Za nerezidente, ukupni prihod sastoji se samo od prihoda ostvarenog u Italiji. Nerezidenti mogu od svog ukupnog prihoda odbiti samo određene odbitne troškove, poput donacija.

Tablica 11: Stope poreza na dohodak u Italiji u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
0 -15.000	23
15.001 - 28.000	27
28.001 - 55.000	38
55.001 - 75.000	41
Iznos veći od 75.000	43
Regionalni porez na dohodak	1.23 - 3.33
Općinski porez na dohodak	0 - 0.08

Izvor: Lucarini, P., PWC, Worldwide Tax Summaries, Italy Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak - Latvija

Latvija oporezuje porez na dohodak progresivnom stopom poreza. Stope kojima se oporezuje dohodak u 2021. godini iznose 20%, 23%, te 31%. Kapitalni dobiti oporezuju se poreznom stopom od 20%, .

Poslodavac mora platiti zakonski porez za svoje zaposlenike - državne doprinose za obvezno socijalno osiguranje (dio doprinosa poslodavca i zaposlenika) i porez na dohodak. Stopa obveznog doprinosa iznosi 34,09%, od čega poslodavac plaća 23,59%, a radnik 10,50%.

Tablica 12: Oporezivi dohodak u Latviji u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EU)	POREZNA STOPA (%)
0 – 20.004,00	20
20.004,00 – 62.800,00	23
Iznos veći od 62.800,00	31

Izvor: Elksnina - Zascirinska, Z., PWC, Worldwide Tax Summaries, Latvia Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Nizozemska

Prihode od poreza koristi za plaćanje cesta, naknada i pravosuđa. Dohodak se oporezuje progresivnom stopom. Dohodak je podijeljen u 3 kategorije:

- prihodi od rada, povremeni primitci i uplate
- dohodak od kamata (25% poreza na kamate)
- dohodak od štednje i ulaganja

Nacionalni porez za osiguranje naplaćuje se po stopi 27.65%. Oporezivi dohodak od kamata oporezuje se stopom od 26,9%, te dohodak od štednje i ulaganja oporezuje se poreznom stopom od 31%.

Tablica 13: Oporezivi dohodak u Nizozemskoj u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
0 - 35,129	9,45
35,129- 68,507	37,10
Iznos veći od 68,507	49,50

Izvor: Kanbier, W., PWC, Worldwide Tax Summaries, Netherlands Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak - Poljska

Status poreznog rezidenta u Poljskoj znači da bi trebali prijaviti sav dohodak u porezne svrhe u Poljskoj, bez obzira na zemlju u kojoj je taj prihod ostvaren. Nerezident prijavljuje samo prihod ostvaren iz izvora koji je ostvario u Poljskoj. Dohodak u Poljskoj podliježe progresivnoj poreznoj stopi. Vrste dohotka koje se oporezuju su:

- dohodak od zaposlenja
- mirovina
- gospodarske djelatnosti

Tablica 14: Oporezivi dohodak u Poljskoj u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
0 – 18.770	17
Iznosi veći od 18.770	32

Izvor: Ignatowicz, M., PWC, Worldwide Tax Summaries, Poland Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak - Švedska

Nerezidenti koji rade u Švedskoj oporezuju se paušalnom stopom od 25%. Ista stopa primjenjuje se na mirovinu koja se isplaćuje osobi koja nije porezni rezident u Švedskoj. Iznimka se primjenjuje ako zaposlenici rade u Švedskoj manje od 15 dana zaredom i ukupno manje od 45 dana tijekom kalendarske godine. U Švedskoj, stopa poreza na dohodak je porez prikupljen od pojedinaca poput rada, mirovina, kamata, dividendi. Kombinacijom lokalne vlasti i poreza na dohodak, porezni obveznici Švedske će biti primorani platiti između 49% i 60% poreza na

dohodak ukoliko ostvare veći iznos od 270.000,00⁷⁹ kuna godišnje. Dakle, možemo zaključiti da porez na dohodak može iznositi do čak 29% njihove plaće. Dohodak od kapitala općenito se oporezuje po paušalnoj stopi od 30%. Prihodi od rada Španjolskih rezidenata oporezuju se po stopi od 20% na nacionalnoj razini, te 30% na općinskoj razini.

Porez na dohodak - Slovenija

Porezni sustav u Sloveniji se mijenjao ovisno o razini dohotka slovenskog poreznog rezidenta, dakle, porez na dohodak u Sloveniji je primijenjen na progresivnom sustavu. Rezident je obvezan platiti porez na dohodak iz svih prihoda koji potječu iz i izvan Slovenije, dok je nerezident obvezan platiti porez na dohodak iz svih prihoda u Sloveniji. Ukoliko je nerezident kontinuirano ostvarivao dohodak, najmanje 6 mjeseci, tada će on imati pravo na smanjenje ili oslobođenje od plaćanja poreza na dohodak. Poslodavci će za radnika u Sloveniji plaćati 22,10% od plaće – sredstva će biti uplaćena za zdravstveno osiguranje i ozljede na radu, doprinose za mirovinsko, te također i invalidsko osiguranje, pa tako i za doprinose za roditeljstvo i zaposlenje. Kapitalni dobici, kamate, dividende i prihodi od najma oporezuju po paušalnoj stopi od 27,5%.

Tablica 15: Oporezivi dohodak u Sloveniji u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
0 – 8.500	16
8.500 – 25.000	26
25.500 – 50.000	33
50.000 – 72.000	39
Iznos veći od 72.000	50

Izvor: Bartol Lesar, M., PWC, Worldwide Tax Summaries, Slovenia Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Španjolska

⁷⁹ Preračunato u hrvatsku kunu

Način oporezivanja dohotka u Španjolskoj ovisi o tome je li porezni obveznik rezident ili nerezident Španjolske. Porezni obveznici koji su porezni rezidenti u Španjolskoj plaćaju porez na svoj svjetski dohodak. Suprotno tome, porezni obveznici – nerezidenti oporezuju se samo u Španjolskoj na dohodak za koji se smatra da je ostvaren na španjolskom teritoriju. U oba slučaja dohodak se oporezuje progresivnom poreznom stopom. Porezno razdoblje je kalendarska godina, bez prekida zbog promjene prebivališta. Dakle, promjeni li fizička osoba mjesto boravka, ona svejedno ostaje porezni obveznik Španjolske tijekom cijele kalendarske godine. Nerezidenti koji ostvaruju dohodak u Španjolskoj se oporezuju slijedećim stopama:

- 24%. Za stanovnike ostalih država članica EU-a ili zemalja Europskog gospodarskog prostora (EEA) s kojima postoji učinkovita razmjena poreznih podataka, stopa iznosi 19%.
- Kapitalna dobit ostvarena prijenosom imovine: 19%.
- Kamata: 19%. Kamate su oslobođene poreza za stanovnike EU.
- Dividende: 19%
- Autorski honorar: 24%
- Mirovine se oporezuju progresivnim stopama između 8% i 40%

Oporezivi prihodi od štednje oporezuju se stopama u rasponu od 19% - 26%.

Tablica 16: Oporezivanje dohotka u Španjolskoj u 2021. godini

OPOREZIVANJE DOHOTKA (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
0 – 12.450	19
12,450 - 2,365.50	24
20,200 - 4,225.50	30
35,200 - 8,725.50	37
60,000 - 17,901.50	45
300,000 - 125,901.50	47

Izvor: Quintana Elena, I., PWC, Worldwide Tax Summaries, Spain Individual Taxes on personal income, 2021

Porez na dohodak – Malta

Općeniti temelj osobnog oporezivanja na Malti funkcionira na način da fizička osoba koja ima prebivalište na Malti, sav prihod koji ostvaruje iz bilo kojeg izvora (uključujući prihod supružnika i uzdržavane djece) mora prijaviti. Međutim, osobe koje su u braku s osobom koja ima prebivalište na Malti podliježu oporezivanju po cijelom svijetu (a ne na osnovi izvora). Porezno razdoblje je u kojemu se oporezuje dohodak je kalendarska godina.

Ako fizička osoba nema prebivalište na Malti, trebala bi prijaviti sav prihod koji vam se prikupi na Malti ili je ostvaren s Malte (uključujući prihod vašeg supružnika i uzdržavane djece), kao i svaki prihod koji je doznačen na Maltu. Na Malti je oporezivanje dohotka pojedinca progresivno; tj. što je pojedinačni dohodak veći, to je veći porez plaćen. Plaćanje osobnog poreza uglavnom se vrši putem privremenog poreznog sustava ili putem samoprocjene.

Nerezident pojedinac oporezuje se samo na dohodak i dobit koja nastaje na Malti. Najniža porezna stope kojom se oporezuje dohodak poreznih obveznika nerezidenata iznosi 0%, dok ona najveća 35%. Smanjena stopa poreza na dohodak od 7,5% primjenjuje se na dohodak registriranih profesionalnih nogometaša ili vaterpolista, sportaša ili licenciranih trenera.

Od 2021. godine maksimalni iznos oslobođenog mirovinskog dohotka trebao bi se povećati na 14.058 eura, a osobe koje potražuju oženjene stope imaju pravo na dodatnih 3.600 eura neoporezivih za dohodak iz drugih izvora.

Tablica 17: Porez na dohodak na Malti u 2021. godini

OPOREZIVI DOHODAK (U EUR)	POREZNA STOPA (%)
Porezni obveznik – samac	
0 – 9.100	0
9.101 – 14.500	15
14.501 – 19.500	25
19.501 – 60.000	25
Iznos veći od 60.000	35
Porezni obveznik – u braku	
0 - 12,700	0
12,701-21,200	15
21,201 - 28,700	25
28,701 -60,000	25
Iznos veći od 60.000	35
Porezni obveznik - roditelj	
0 - 10,500	0
10,501 -15,800	15
15,801 - 21,200	25
21,201 – 60.000	25
Iznos veći od 60.000	35

Izvor: Office of the commissioner for revenue, www.cfr.gov.mt (04.05.2021.)

Tablica 18: Prikaz BDP-a odabranih zemalja članica Europske unije u razdoblju od 2018.-2020. godine

ZEMLJA	2018.	2019.	2020.
Austrija	37 800	38 170	35 610
Belgija	35 510	35 950	33 560
Cipar	24 120	24 530	23 050
Danska	48 450	49 270	48 150
Estonija	15 070	15 760	15 250
Finska	36 800	37 230	36 140
Hrvatska	12 040	12 450	11 500
Italija	27 040	27 180	24 890
Latvija	12 180	12 510	12 130
Nizozemska	41 450	41 980	40 160
Poljska	12 420	13 020	12 680
Švedska	43 760	44 180	42 650
Slovenija	20 220	20 700	19 420
Španjolska	24 910	25 200	22 350
Malta	21 690	21 990	19 840

Izvor: vlastita obrada autora prema EUROSTAT, www.ec.europa.eu
(04.07.2021.)

Ovom komparativnom analizom oporezivanja dohotka u zemljama Europske unije sa Republikom Hrvatskom, imamo uvid u jednakosti i različitosti njihovih poreznih sustava sa našim. Gotovo sve zemlje EU oporezuju dohodak progresivnom poreznom stopom, jedino se među njima izdvaja Estonija koja ima proporcionalnu poreznu stopu od 20%. Ona je jedina zemlja od odabranih koja oporezuje dohodak samo jednom poreznom stopom, stoga možemo zaključiti kako je ona porezno najkonkurentnija država u odnosu na ostale. Također, zemlje koje su gospodarski razvijenije, odnosno ekonomski stabilnije, te bogatije imaju veći porez na dohodak. Ta činjenica se može povezati sa teorijom iz prvoga dijela rada, a to je da su porezi jedan od najvažnijih prihoda države. Tako možemo izdvojiti skandinavske zemlje; Dansku, Švedsku i Finsku koja oporezuje dohodak svojih građana progresivnom poreznom stopom. Od ostalih odabranih zemalja Europske unije, jedino se Poljska izdvajao kao zemlja koja ima 2 porezna razreda kao i u Hrvatskoj, odnosno oporezuje dohodak stopama koje iznose 17%, te 32%, dok Hrvatska oporezuje dohodak svojih građana stopama od 20% i 30%. Austrija je zemlja sa najviše poreznih razreda i definiranih poreznih stopa na dohodak. Dok je Malta specifična po tome što je oporezivanje dohotka razdijelila u 3 kategorije; oni porezni obveznici koji žive sami, porezni obveznici koji su u braku, te porezni obveznici koji imaju djecu i za svaku skupinu su odredili poseban iznos koji će se oporezivati stopama od 0%, 15%, 25%, 25%, 35% ovisno o poreznoj osnovici te navedenim čimbenicima. Iz tablice u kojoj je prikazan BDP po glavi stanovnika u razdoblju 2018.-2020. godine, možemo zaključiti kako zemlje koji imaju veći BDP - odnosno veći osobni dohodak, samim time imaju i veću poreznu stopu kojom će se taj dohodak oporezivati u odnosu na zemlje koji imaju niži BDP. Stoga za primjer možemo izdvojiti Austriju, Švedsku, Nizozemsku i Dansku koja oporezuje dohotke svojih građana većim poreznim stopama u odnosu na Hrvatsku, Poljsku i Latviju koje imaju manji BDP po glavi stanovnika.

6. ZAKLJUČAK:

Porez je najznačajniji prihod javnih financija. Ubiranje poreza za svaku državu predstavlja najznačajniji izvor prikupljanja sredstava. Porez na dohodak je izravan porez u poreznom sustavu Republike Hrvatske, te se smatra jednim od najsloženijih te najznačajnijih poreznih oblika. S obzirom na izvore dohotka, možemo ga podijeliti na dohodak koji se ostvaruje nesamostalnim radom, samostalnom djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala i drugim dohotkom. Svojim fiskalnim i nefiskalnim ciljevima pomaže u poboljšanju gospodarske razvijenosti, kao i ekonomskoj stabilnosti.

Cilj provedenih reformi u Republici Hrvatskoj kojima su se smanjivale porezne stope i porezni razredi, imala je za cilj rasteretiti dohodak. U 2021. godini, u Republici Hrvatskoj, definirana su 2 porezna razreda, te se oni oporezuju progresivnim stopama; jedan po stopi od 20%, te drugi po stopi od 30%. S obzirom na političke ciljeve Republike Hrvatske, ona se usmjerila na oporezivanja onih dijelova dohotka koji su namijenjeni potrošnji, dok one dijelove dohotka koji su namijenjeni investiranju i štednji ili posve izuzima od oporezivanja ili su u povoljnijem položaju. Prednosti poreza na dohodak su što ga porezni obveznici plaćaju prema gospodarskoj snazi, koristan je u korigiranju tržišne raspodjele dohotka, te je subjektivan, odnosno kod njegovog razrezivanja u obzir se uzimaju subjektivne činjenice. Porezna osnovica koja se teško utvrđuje te zadiranje u intimni život poreznih obveznika su glavni nedostaci poreza na dohodak. S obzirom da porez na dohodak smatraju relativno novijim poreznim oblikom, on također preuzima na sebe značajnu ulogu u smanjivanju državnih rashoda, te ima veliki utjecaj na državni proračun.

Ako se osvrnemo na poreznu politiku Europske unije, možemo primijetiti kako je pažnja usmjerena više na kontrolu i donošenje zakona za neizravne

prihode, nego li na izravne poreze. No svejedno, Europska unija je utvrdila mjere porezne harmonizacije koje služe za uklanjanje razlika između pravnih i upravnih propisa s ciljem izbjegavanja mogućih poremećaja na zajedničkom unutarnjem tržištu EU. Ona se veoma sporo uvodi, s obzirom da države koje su članice EU nastoje što duže zadržati specifičnosti svog poreznog ustava, kao i suverenitet na području oporezivanja svojih građana i poslovnih subjekata. Sve zemlje članice Eu ubiru porez na dohodak, te se svi sustavi oporezivanja dohotka u EU značajno razlikuje, kako porezne osnovice, tako i porezne tarife. Jačina gospodarstva, te visoki prihodi građana i poduzeća omogućuju razvijenim zemljama da ostvaruju veće utjecaje na radnu snagu te dohotke stanovništva, stoga oni ta prikupljena sredstva najviše usmjeravaju u poboljšanje kvalitete života, te socijalnog standarda stanovnika.

Analizom poreza na dohodak zemalja Europske unije, možemo zaključiti kako se porezna osnovica u svim zemljama razlikuje. Zajedničko većini zemalja je primjena progresivne porezne stope, te također oporezivanje većom poreznom stopom onog poreznog obveznika koji ostvaruje veće prihode od onih koji ostvaruju manje prihode, te se tako uspostavlja pravedna raspodjela poreznog opterećenja. Na progresivnost kod većine zemalja EU utječu osobni odbitci, odnosno porezne olakšice koje uvelike pridonose smanjenju poreznog opterećenja poreznog obveznika ukoliko uzdržava djecu ili je u bračnom odnosu. Također, možemo zaključiti iz analize da zemlje koje su gospodarski razvijenije, odnosno ekonomski stabilnije, imaju veći porez na dohodak.

POPIS LITERATURE

Stručne knjige:

1. Arbutina H., Kuliš D., Pitarević M.: Usporedba i usklađivanje hrvatskog poreznog sustava s poreznim sustavima Europske unije, zaklada Friedrich Ebert, 2003., str 83 - 105
2. Arčabić V., Gelo T., Globan T., Jovančević R., Levaj M., Nadoveza Jelić O., Obadić A., Rogić Dumančić L., Sekur T., Šimurina J., Tišma S., Tolić I.: Ekonomika i ekonomske politike Europske Unije, Ekonomski fakultet – Zagreb, 2020.
3. Jelčić, B.: Javne financije, Informator, Zagreb, 1997.
4. Jelčić B.: Porezni sustav i porezna politika, Zagreb, 1998.
5. Jelčić, B.: Javne financije, RRifPlus, Zagreb, 2001.
6. Jelčić, B.: Javne financije, M.A.K.-Golden d.o.o., Zagreb, 2001.
7. Jelčić, B.: Porezi opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.
8. Tadin, H.: Europska Unija – unutarnje tržište i porezi, HITTA d.o.o., Zagreb, 2011.
9. Kersan – Škabić, I.: Ekonomija Europske Unije, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2012.
10. Šimović, J., Šimović, H.: Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske Unije, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2006.

Članci i publikacije:

1. Javorović, M.: Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj, FIP - Financije i pravo, Vol. 3 No. 1, 2015
2. Šimović, H.: Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i promašaji, Revija za socijalnu politiku, vol. 19. No. 1., 2012.
3. Bejaković, P.: Obilježja i promjene oporezivanja dohotka i dobiti u novom tisućljeću, Porezni vjesnik, 25, 2016.

Zakoni, pravilnici i akti:

1. Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr., pročišćeni tekst, Narodne novine 115/16, 106/108, 121/19, 32/20, 138/20

Internetske stranice:

Arhivanalitika, www.arhivanalitika.hr

Enciklopedija, www.enciklopedija.hr

Institut za javne financije, www.ijft.hr

LifeinDenmark, www.lifeindenmark.borger.dk

Ministarstvo financija Republike Hrvatske, www.mfin.hr.

OECD, www.oecd.org.

Porezna uprava, www.porezna-uprava.hr

Revenue Statistics 2018, www.stats.oecd.org

Tax Foundation, www.taxfoundation.org

Worldwide Tax Summaries, taxsummaries.pwc.com

Your Europe, www.europa.eu

POPIS ILUSTRACIJA

Popis tablica:

Tablica 1 : Porezni razredi i porezne stope u Republici Hrvatskoj.....	27
Tablica 2 : Smanjenje stope poreza na dohodak za razdoblje od 1.1.2021. u odnosu na prošlu 2020. godinu	29
Tablica 3 : Osobni odbitak u Republici Hrvatskoj.....	31
Tablica 4 : Porezne stope na dohodak od kapitala	50
Tablica 5 : Stope poreza na dohodak u Austriji u 2021. godini.....	56
Tablica 6 : Stope poreza na dohodak u Belgiji u 2021. godini	57
Tablica 7 : Stope poreza na dohodak na Cipru u 2021. godini	58
Tablica 8 : Stope poreza na dohodak u Danskoj u 2021. godini.....	59
Tablica 9 : Oporezivi dohodak od kapitala u Finskoj u 2021. godini.....	60
Tablica 10 : Stope poreza na dohodak u Finskoj u 2021. godini.....	61
Tablica 11 : Stope poreza na dohodak u Italiji u 2021. godini	62
Tablica 12 : Oporezivi dohodak u Latviji u 2021. godini.....	63
Tablica 13 : Oporezivi dohodak u Nizozemskoj u 2021. godini	63
Tablica 14 : Oporezivi dohodak u Poljskoj u 2021. godini	64
Tablica 15 : Oporezivi dohodak u Sloveniji u 2021. godini	65
Tablica 16 : Oporezivanje dohotka u Španjolskoj u 2021. godini.....	67
Tablica 17 : Porez na dohodak na Malti u 2021. godini	68
Tablica 18 : Prikaz BDP-a odabranih zemalja članica Europske unije u razdoblju od 2018.-2020. godine	69

Popis grafikona:

1. Grafikon: Wagner, A. - Načela oporezivanja.....	8
2. Grafikon: Prikaz podjele dualnog poreza.....	17

Popis shematskih prikaza:

Shema 1.: Prikaz uvođenja porezne obveze.....	4
---	---